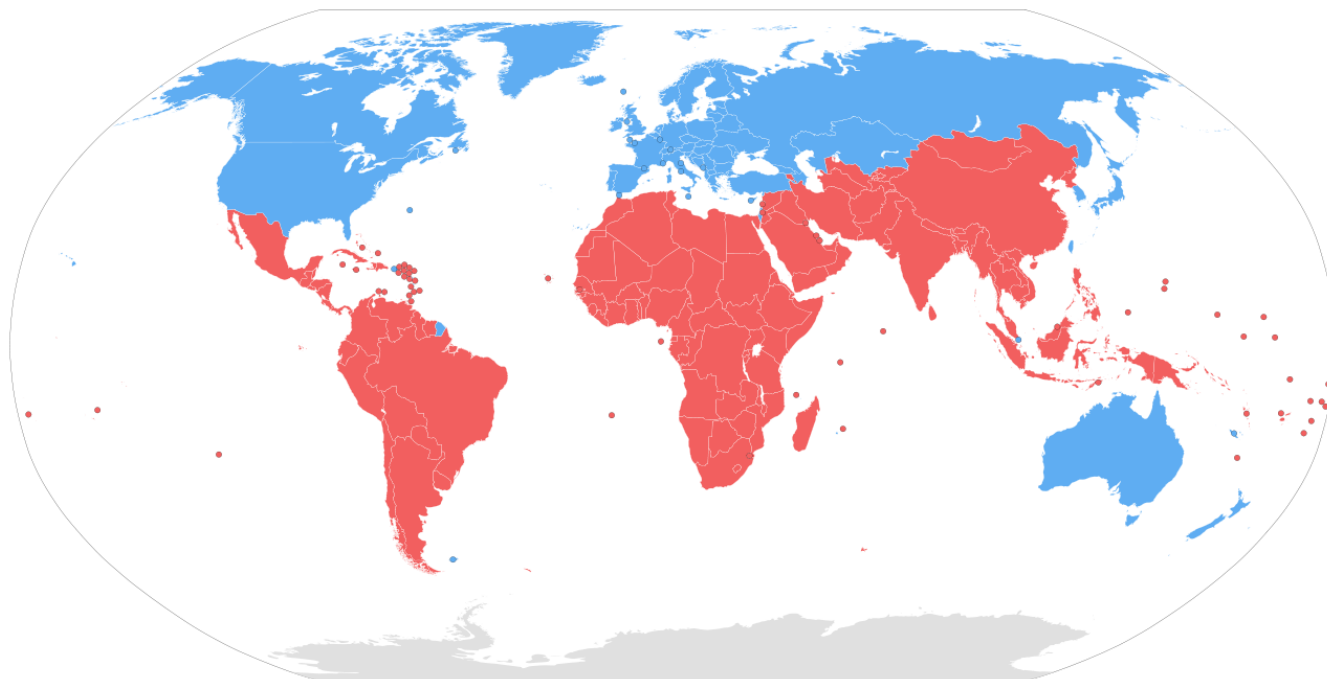

7. Přílohy

7.1. Obrázky a doplňující informace

Obr. 1 – Rozdělení globálního Severu (modrá) a globálního Jihu (červená). (zdroj: Wikipedia)

Obr. 2 – Mapa Latinské Ameriky a Peru s označením hlavního města Limy. (zdroj: Google + vlastní úprava obrázku)

Obr. 3 – Mapa metropolitní oblasti hlavního města Limy s vyznačením čtvrtí San Isidro, Miraflores a Barranco.
(zdroj: Google + vlastní úpravy obrázků)

Obr. 4 – Miraflores (zdroj: vlastní fotografie, 2018)

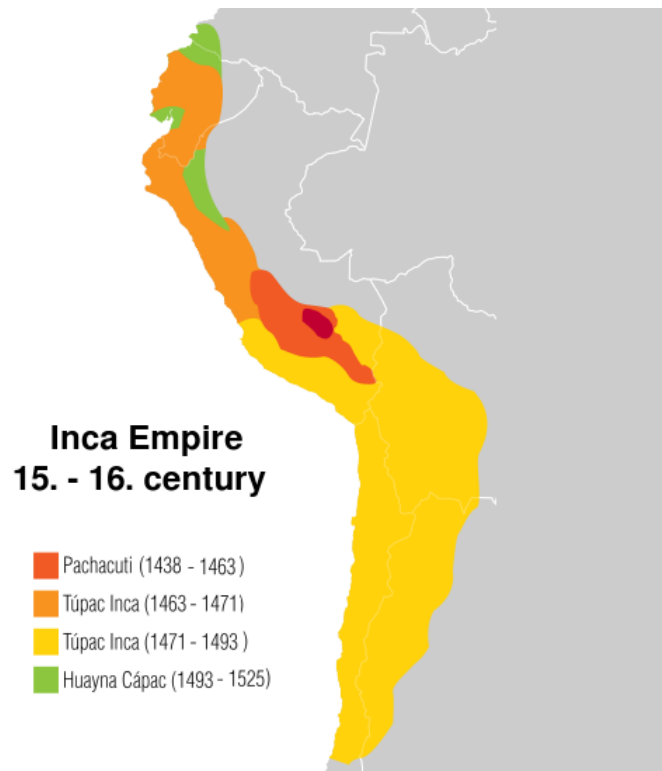

Obr. 5 – Barranco (zdroj: vlastní fotografie, 2018 – nahoře, Google – dole)

CUADRO N° 2.71
PERÚ: POBLACIÓN CENSADA DE 12 Y MÁS AÑOS DE EDAD POR AUTOPERCEPCIÓN ÉTNICA,
SEGÚN DEPARTAMENTO, 2017
(Absoluto y porcentaje)

Departamento	Total de población de 12 y más años	Autopercepción étnica									
		Mestizo		Quechua		Blanco		Afrodescendiente		Aimara	
		Absoluto	% del total	Absoluto	% del total	Absoluto	% del total	Absoluto	% del total	Absoluto	% del total
Total	23 196 391	13 965 254	60,2	5 176 809	22,3	1 366 931	5,9	828 841	3,6	548 292	2,4
Amazonas	281 605	202 418	71,9	8 196	2,9	12 470	4,4	9 458	3,4	171	0,1
Áncash	850 507	458 022	53,9	289 222	34,0	49 175	5,8	26 925	3,2	816	0,1
Apurímac	315 006	31 167	9,9	265 041	84,1	3 034	1,0	795	0,3	974	0,3
Arequipa	1 118 223	606 628	54,2	350 183	31,3	55 093	4,9	24 259	2,2	36 390	3,3
Ayacucho	479 120	62 870	13,1	389 029	81,2	9 516	2,0	3 893	0,8	1 002	0,2
Cajamarca	1 026 734	784 568	76,4	63 553	6,2	76 953	7,5	59 924	5,8	739	0,1
Prov. Const. del Callao	799 608	569 051	71,2	81 554	10,2	61 576	7,7	38 346	4,8	4 987	0,6
Cusco	950 323	177 487	18,7	710 308	74,7	12 458	1,3	2 287	0,2	4 070	0,4
Huancavelica	266 825	38 860	14,6	215 551	80,8	5 222	2,0	221	0,1	193	0,1
Huánuco	551 601	246 124	44,6	236 853	42,9	24 130	4,4	12 585	2,3	1 060	0,2
Ica	662 444	469 720	70,9	95 056	14,3	38 119	5,8	33 280	5,0	2 294	0,3
Junín	969 059	508 587	52,5	337 736	34,9	34 700	3,6	4 361	0,5	2 128	0,2
La Libertad	1 379 613	1 037 583	75,2	40 649	2,9	144 606	10,5	102 034	7,4	1 303	0,1
Lambayeque	935 564	686 809	73,4	39 543	4,2	83 908	9,0	78 638	8,4	785	0,1
Lima	7 782 282	5 268 975	67,7	1 273 406	16,4	550 113	7,1	220 773	2,8	49 428	0,6
Loreto	623 029	473 106	75,9	8 758	1,4	11 884	1,9	17 010	2,7	464	0,1
Madre de Dios	105 503	48 411	45,9	36 449	34,5	3 444	3,3	2 792	2,6	2 115	2,0
Moquegua	142 211	73 357	51,6	20 746	14,6	5 703	4,0	3 734	2,6	29 821	21,0
Pasco	196 780	85 540	43,5	74 092	37,7	7 448	3,8	1 571	0,8	411	0,2
Piura	1 410 686	1 067 317	75,7	30 972	2,2	114 682	8,1	124 961	8,9	1 105	0,1
Puno	944 083	52 074	5,5	537 972	57,0	5 837	0,6	390	0,0	318 363	33,7
San Martín	608 404	489 623	80,5	30 997	5,1	24 516	4,0	28 723	4,7	560	0,1
Tacna	269 027	132 669	49,3	19 708	7,3	8 678	3,2	4 674	1,7	88 398	32,9
Tumbes	171 351	125 955	73,5	3 321	1,9	15 383	9,0	19 696	11,5	150	0,1
Ucayali	356 803	268 333	75,2	17 914	5,0	8 283	2,3	7 511	2,1	565	0,2
Provincia de Lima 1/	7 060 760	4 773 723	67,6	1 147 381	16,3	507 039	7,2	194 661	2,8	47 888	0,7
Región Lima 2/	721 522	495 252	68,6	126 025	17,5	43 074	6,0	26 112	3,6	1 540	0,2

Obr. 6 – Etnická sebeidentifikace obyvatel Peru: celková a s rozdělením v rámci jednotlivých měst. (zdroj: INEI, 2017b)

Obr. 7 – Říše Inků Tawantinsuyo a znázornění postupného dobývání území a sféry vlivu jednotlivých incských vládců v 15. a 16. století. (zdroj: Wikipedia)

Obr. 8 – Malba anonymního peruánského autora z roku 1770 s nápisem *Mestizo con Yndia producen cholo*. („mestic a indiánka vytvoří *chola*“). (zdroj: Wikipedia)

Obr. 9 – Plakáty a poštovní známka propagující agrární reformu Velasca Alvarada. Nápisy říkají „Země je (pro) toho, kdo na ní pracuje.“ (zdroj: Google)

7.1.1. Statistické údaje o migračních pohybech do Peru

V roce 2017 byli další nejpočetnější oficiálně registrovaní cizinci z Argentiny (7,5 %), následovalo 6,6 % z Ekvádoru, 6,4 % z Venezuely, 6,3 % z Chile, 5,7 % z Brazílie, 4,9 % z Číny, 4,5 % z Bolívie, 2,8 % z Mexika, 2,5 % z Itálie, 2 % z Francie a 1,6 % z Německa. 74,1 % cizinců je ve věku 15 až 49 let. (Migraciones, 2018; INEI, 2017b) V rámci sčítání lidu z roku 2017 uvedlo 48 910 osob cizí jazyk jako svůj mateřský jazyk, což je dvojnásobek ve srovnání s předchozím sčítáním v roce 2007. (INEI, 2017b) V roce 2019 se počet imigrantů v Peru zvýšil na 782 169. Tento obrovský nárůst byl zapříčiněn imigrací Venezuelanů, kteří činili 77,04 % všech imigrantů a jejich počet za dva roky stoupl z 3318 na 602 595. (Datos Macro, 2019) Podle jiných zdrojů však jejich počet v roce 2019 činil dokonce přes 860 tisíc. (El Comercio, 2019b) Druhou nejpočetnější skupinou byli občané Spojených států (26 369) a Číny (20 390), z evropských zemí imigrovalo nejvíce Španělů (7723), Němců (6216), Italů (4949) a Francouzů (4710). (Datos Macro, 2019)

V rámci všech těchto údajů však nejsou zahrnuti lidé, kteří nemají v Peru povolení k pobytu a žijí zde např. na turistické vízum, což bývá také mnoho privilegovaných migrantů, kteří dlouhá léta praktikovali tzv. *border-hopping*. Jedná se o opakované obnovování víza po uplynutí tří měsíců tím, že se na pár dní či dokonce „na otočku“ překročí hranice, nejčastěji v sousední Bolívii nebo v Ekvádoru. Po návratu do Peru se víza prodlouží a migrant může pobývat v zemi další tři měsíce jako turista. Tato praktika mohla trvat i několik let. (Sanders, 2019: 2) Do roku 2017 bylo Peru destinací, kde byly velmi jednoduché podmínky usazení a legalizace pobytu pro držitele pasu Evropské unie nebo Spojených států. Naráží na to např. video z roku 2011 „The Peruvian Dream – El sueño peruano“:

Obr. 10 – Reklamní spot „Peruánského snu“ pro všechny privilegované migranty. (Zdroj: YouTube, https://youtu.be/3NbN7yl2_fm, 13.1.2020)

Video „The Peruvian Dream – El sueño peruano“ z YouTube kanálu *Travelling and Living in Peru*, které imituje televizní zprávy, přináší reportáž o ilegální imigraci do Peru. Začíná slovy:

„Dnes ráno doplul do Peru další člun s nelegálními imigranty, upozornili na něj rybáři z Chorrillos¹. Imigranti byli převážně Američané a vstoupili do země, aniž by je zaznamenala pobřežní hlídka.“ to dokreslují záběry na člun s lidmi mířící k pobřeží Limy, kteří následně prchají po pevnině z člunu do města. Místní rybáři, jakožto očití svědci líčí, že to není poprvé, co tady něco takového vidí, že je to už asi popáté, co takhle na člunu připluje 15-20 osob bílé pleti (*gringo skin*). Reportér poté pokračuje slovy: „Díky pokračujícímu ekonomickému boomu, mnoho člunů s Američany a Evropany dorazilo tento rok k břehům Peru. Dle posledních statistik je jen v USA přes 2 miliony lidí, kteří jsou uchvázeni zoufalou snahou dosáhnout peruánského snu.“ Video končí záběrem na pas, který je ozrátkován slovy „Come to Peru while it's still easy.“ Přijďte do Peru, dokud je to stále jednoduché.

Mnoho let bylo možné nejen snadno překračovat hranice a pobyt si prodlužovat, ale vlivem šedé ekonomiky nebyl problém ani dostat ilegálně práci s platem na ruku. V březnu 2017 však vstoupil v platnost nový migrační zákon, který zpřísnil imigrační pravidla s tím, že je možné být v zemi na turistické vízum pouze 2x 90 dní ročně. (Expreso, 2017) V roce 2019 pravidla zpřísnila ještě více; občané Kanady a Spojených států mohou být v Peru na turistické vízum pouze 90 dní ročně. Občané Evropské Unie maximálně 180 dní ročně. (Gob.pe, 2019b) Přehledně vše shrnují webové stránky Expat Peru, kde je uvedeno, že od 27. března 2017 již není možné *border-hopping* praktikovat, přesto je to však podle stránek stále velmi aktuální praktika díky flexibilitě některých imigračních úředníků na hranicích a letištích. Spoléhat se na tuto možnost je však riskantní. (Expat Peru, 2019a) Dva nejčastější způsoby, jak získat v Peru povolení k pobytu a tzv. *carne de extranjería* (cizineckou kartu) je uzavření pracovní smlouvy nebo svatba s peruánským občanem. Tento dokument se dříve musel každoročně obnovovat a dokládat, že nadále máte pracovní smlouvu nebo jste nadále v manželství. Dle nových pravidel je to nutné jednou za 4-5 let. (Gob.pe, 2019c a 2019d)

Obr. 11 – Peruánci v typickém ponču a čepičce *chullo* (zdroj: Google – vlevo, zdroj: CK Alvarez – vpravo).

¹Rybářská čtvrť v Limě, která se nachází jižně od čtvrti Barranco, viz kapitola 1.1. *Terén výzkumu*.

Obr. 12 a 13 – „Zed' hanby“ mezi chudinskou čtvrtí Villa María del Triunfo (vlevo) a lepší čtvrtí La Molina (vpravo). (zdroj: Google)

Obr. 14 – „Zed' hanby“ mezi luxusní zástavbou Las Casuarinas a chudinskou čtvrtí San Juan de Miraflores. (zdroj: El País, Tuca Vieira)

Obr. 15 – Peruánky v typických sukních *polleras*. (zdroj: Google)

Obr. 33 – Analýza toho, proč je Paisana Jacinta rasistická (vlevo). (zdroj: Wayka, 2017; Alerta Racismo)
 Plakát k celovečernímu filmu *La Paisana Jacinta en búsqueda de Wasaberto* z roku 2017 (vpravo). (zdroj: Google)

Obr. 34 – *Andinas* protestující s nápisem „Já nejsem Jacinta.“ (nahore) Kongresmanka Hilaria Supa (v klobouku) protestující před televizní stanicí Latina s nápisem „Konec rasismu v TV“ (dole vlevo). Protest ve městě Juliaca u příležitosti premiéry celovečerního filmu *La Paisana Jacinta en búsqueda de Wasaberto*. Nápis říká „Juliaca je tady! Totálně odmítá výsměch andským ženám. #Já nejsem Jacinta.“ (dole vpravo). (zdroj: Radio Excelente Peru, 2017)

Obr. 35 – Nápis z různých veřejných budov (jako např. restaurace, galerie, muzea, letiště apod.) které říkají, že je na tomto místě zakázána jakákoli forma diskriminace a rasismus. (zdroj: vlastní fotografie z let 2017-2019)

Obr. 36 – Antidiskriminační kampaně: Změňme se. Nejlepší zemí na světě je #ZeměBezRasismu (vlevo nahoře); 21. března mezinárodní den eliminace rasové diskriminace (vlevo dole); Kultura. Prezentovali jsme kongresu návrh zákona na prevenci, eliminaci a sankcionování rasismu a rasové diskriminace (vpravo). (zdroj: Facebook/Ministerio de Cultura de Perú)

¿Vives en un distrito libre de racismo?

Conoce qué estamos haciendo y cómo puedes enfrentar este problema.

Ingresar aquí

Obr. 37 – Antidiskriminační kampaně:
21. března mezinárodní den eliminace
rasové diskriminace.
#BudovatObčanstvíNeRasismu!
(nahore); Tvé mlčení také diskriminuje.
(vlevo uprostřed);
Chci žít ve čtvrti bez rasismu. žiješ ve
čtvrti bez rasismu? (vpravo dole);
Chci žít v Peru bez rasismu. Změň se.
Nejlepší země na světě je
#ZeměBezRasismu. (vlevo dole)
(zdroj: Facebook/Ministerio de Cultura
de Perú; web *Alerta contra el Racismo*)

7.1.2. Pohled peruánského politika na rasismus a diskriminaci ve společnosti

V kontextu antidiskriminačního aktivismu sdílím krátký úryvek z rozhovoru, který jsem natočila s peruánským politikem na téma rasismu a diskriminace v Peru. Jak bylo řešeno v kapitole 4.3. *Negativní reflexe rasismu a antidiskriminační aktivismus*, situací v peruánské společnosti, na kterou je možné nahlížet jako na rasizovanou a klasizovanou se zabývají také oficiální orgány, především ministerstvo kultury, které vytvořilo webové stránky *Alerta contra el racismo*, kam se lidé mohou obrátit a mj. požádat o pomoc při zkušenosti s nějakou formou společenské diskriminace. Podařilo se mi na toto téma udělat také rozhovor s velmi vysoce postaveným peruánským politikem, který byl v kabinetu bývalého prezidenta Martín Vízcaray také ministrem.

Mluvil se mnou o širokých formách diskriminace v peruánské společnosti a jejím klasismu. Jeho výpověď se shodovala s mými informátory a poukazyval na to, že se nejedná jen o rasismus jako takový, odvozený od barvy kůže, ale o velmi komplexní téma, kde roli hraje např. i bohatství, přízvuk, jakým člověk mluví atd. V rozhovoru mě dále ujišťoval, že přestože je rasismus a diskriminace v Peru problém, peruánská vláda si je vědoma vážnosti situace a snaží se ji aktivně řešit. Jako příklad uvedl již zmiňovaný web „Alerta Contra el Racismo“. Situaci také zasadil do historického kontextu a zmínil se o hlavním městě Lima a o tom, že zde dochází k tzv. cholifikaci (pozn. *cholificación de Lima*), tedy příválu *cholos* do metropole, což obrovsky mění její ráz.

„Existují zde různé typy diskriminace. Nejen kvůli barvě kůže, ale třeba podle toho, kolik vyděláváš, kde bydlíš, kde jsi studoval atd. Lidé, co mluví kečuánsky nebo ajmarsky jsou diskriminováni kvůli tomu, jak mluví nebo jak se oblékají. 70% populace afroperuanos cítí, že jsou diskriminováni pro svou barvu kůže a fyzické znaky. Jsou automaticky asociováni s delikvencí. Takže jde tady o mnoho víc než jen o rasismus. Například lidé, kteří mají peníze se nedávají dohromady s těmi, kteří je nemají. Je to velmi komplexní téma. Je to velký proces, který hodně pokročil. Peru není to, co bylo před padesáti lety. Je to velmi integrovaná země, ale je třeba, aby byla ještě víc. Neříkám, že ten problém v Peru neexistuje, ale stále se zmenšuje.

„Za posledních deset let se to velmi změnilo. Nechci říct, že rasismus a diskriminace kompletně zmizeli, ale je to každým dnem lepší. Jsem optimista, je mi 67 let a když se podívám na to, jak vypadala Lima, když jsem do ní přijel v šedesátých letech, tak došlo k radikální změně. Ale rasismus a diskriminace se úplně neeliminovaly, pořád existují. Pokud se na nějakou diskriminaci přijde, je to pokutováno. Ale je to něco, co se nedá vyřešit zákony, je to společenské chování.

„Považujeme za důležité bojovat s tím. Ten web Alerta contra el Racismo dělá ministerstvo kultury, takže je zřejmé, že nám všem na tom záleží. Pokud je země tak rozmanitá jako Peru, je nutné snažit se o nějakou jednotu v rozmanitosti.

„Bavíme se o diskriminaci a rasismu, ale jako celek je peruánská společnost taková, že hledá integraci. Je to evoluční proces, který je znát za posledních 50 let. Jak se situace posunula. Přesto ale podle mého názoru v Peru dodnes existuje rasismus a diskriminace. A to se objevuje také v tom, že se tím zabývají oficiální peruánské instituce. Například, jak už jsem řekl, peruánské ministerstvo kultury a web Alerta contra el racismo, kam mohou lidé psát svá upozornění právě proto, aby projevy diskriminace a rasismu z peruánské společnosti zmizely a ta společnost byla víc inkluzivní. Když se podíváš na statistiky, tak přes 50% peruánské populace se setkala s formou diskriminace nebo rasismu, ale zároveň se za rasistu považuje pouze 8% populace. Ale sám rasista to není schopen reflektovat, a to je ten problém. Nepovažují své chování za rasistické.

„Když se na toto téma podíváte z historické perspektivy, tak v období místokrálovství existovala sociální stratifikace, rozdíl v třídách a byla znát diskriminace vůči indígenas, vůči lidem z vesnic, kteří měli jinou barvu pleti (pozn. jinou než bílou). Dále diskriminace proti Afričanům, černochům. Poté v období republiky bylo Peru cílem velké migrace, především z Číny a Japonska. Peru má dnes dokonce největší čínskou komunitu v Americe. Takže Peru bylo přijímající zemí, je to země mestizos, je to tavící kotol ras. A tato rozmanitost je velkým bohatstvím Peru. A až Peru přijme za svou tuto „mestickou tvář“, tak se tu oslabí rasismus a diskriminace. Ale diskriminace v Peru není jen pro barvu kůže, vzniká kvůli výši příjmů, kvůli tomu, jak mluvíš, jak se oblékáš. Ale myslím si, že za posledních několik let prošla země obrovskou evolucí, a to peruánské mestizaje je stále více přijímané. V Limě nastal proces, který se nazývá cholifikace, který vzniká tím, jak do města přicházejí provincianos. Lima je dnes mozaika peruánských kultur. Je zde mnoho lidí, kteří přišli z And, z Amazonie a narodila se zde už druhá generace jejich dětí.“

(5.10.2022, Praha)

Na konec je třeba zmínit okolnosti vzniku tohoto rozhovoru a důvod, proč je anonymizován. Rozhovor jsme natočili v Praze v říjnu 2022 a původně anonymní být neměl. Připadalo mi důležité, že identita daného politika, který je velmi vysoce postaven, dodá váhu jeho slovům. V únoru 2023 však vrcholily protesty proti vládě Diny Boluarte a malý happening na toto téma proběhl i v Praze 11.2.2023. Aktivně jsem se ho účastnila, překládala průvodní text a také proslov na samotné akci.

Obr. 38 – Na obrázku vlevo stojí název sdružení „Asamblea abierta“, který by bylo možné přeložit jako „otevřená sestava“ a dále „Sílu Peru!“. Obrázek vpravo je letáček k pražskému protestu, na kterém stojí „pochod za život a právo na protest – solidarita s Peru“.

(zdroj: facebook Asamblea Abierta de Praga)

Oficiální představitelé peruánské vlády však byli přirozeně proti protestům a aktivitám tohoto typu, a tak jsem ze své vlastní iniciativy a etického hlediska nabídla anonymizaci, aby danému informátorovi nevznikly případné nepříjemnosti.

Obr. 39 – Fotbalisté peruánské reprezentace v rámci kampaně ministerstva kultury *Alerta contra el Racismo*.
 Nápis říká „Jsem afroperuano, indígena, mestizo. Peruánec jako Ty!“ (zdroj: Twitter, 2017a a 2017b; RPP Noticias, 2018b)

Obr. 40 – Elliot Túpac: obří nápis *Cholo Power* přes fotbalové hřiště na pobřeží Limy. (zdroj: Google)

Obr. 41 – Elliot Túpac: záhlaví pro webový vyhledávač Google ku příležitosti národního svátku *Fiestas Patrias*. (nahore) (zdroj: Google)

– Grafika s nápisem *Feliz 28 Cholo*, „Veselý 28.(červenec) *Cholo*“. Kampaň novin *Publimetro* ke dni *Fiestas Patrias*, národních oslav osvobození Peru 28.července.

– *Cholo Soy* s hlavou Túpaca Amaru v logu. Podle Tupaca by mělo jeho umění nést nějakou formu společenskou-politické zprávy a zobrazovat peruánskou identitu. V tomto kontextu si Elliot (vlastním jménem Urcuhuaranga Cárdenas) zvolil pseudonym Tupac a proto má obličej domorodého revolucionáře Túpaca Amaru i v logu. (uprostřed).

– *Chola Power*, „Sílu (pro) Cholas“.

Obr. 42 – Značka Amapolay: ukázky modelů oblečení a upoutávka na předvedení kolekce oblečení *power cholo/a*. S uvedením kolekce na trh byl uspořádán koncert několika známých peruánských skupin. Tuto kolekci vydali v roce 2009 a napsali k ní, že *cholo* je pro ně někdo, kdo přišel do města z vesnice, aby znovuobjevil modernitu v naší vlastní kultuře a dovedl ji tak k nové a silné identitě. (zdroj: Amapolay, 2009)

Obr. 43 – Samuel Gutierrez: Triko s nápisem *Chola con orgullo* („hrdá chola“). (zdroj: facebook Familia Gutierrez)

Výtvarník Gutierrez založil se svou ženou Julianou grafické studio a značku Familia Gutierrez. Juliana mi k tomuto tématu napsala, že vytvořili několik designů jako způsob protestu proti různým formám útlaku domorodého obyvatelstva. Grafika jim přišla jako dobrý způsob, jak rozšířit nějaké sdělení a zprávu mezi lidmi. Vytvořili plakáty a ty rozdávali jako formu protestu (viz obr. 44). (online rozhovor, 17.1.2020)

Obr.44 – Samuel Gutierrez: plakáty na podporu domorodého obyvateľstva z oblasti náhorné plošiny Altiplano a Amazonie. Na plakátoch stojí: „Altiplano/Amazonie vzdoruje, hory/džungle sa neprodávajú, ale hory/džungle sa chráni“. (nahore). (zdroj: vlastní fotografie z roku 2018) Triko s nápisem *Luchar contra el racismo* („Bojovat proti rasizmu“) (dole). (zdroj: facebook Familia Gutierrez)

Obr. 45 – Elian Tuya: Obraz „Peru“. (zdroj: La Mula, 2013) Výtvarnice v rozhovoru k obrázku uvedla, že dostala zadání vytvořit ilustraci, která by znázorňovala Peru. Rozhodla se nezobrazit lamu nebo podobné klišé, ale vytvořila postavy s Inca kolou v ruce a tetováním *Cholo soy* („jsem cholo“). Podle vlastních slov výraz *Cholo power*, vždy slyšela ve svém okolí, protože vyrůstala v Comas, chudinském předměstí Limy, které utvořilo její identitu. Říká: „Jsem moc ráda, že pocházím z místa, kde je všechno opravdové, hudba *chicha*, velké panely zářivých barev, které vás zvou na nějaký koncert, kde se hraje *cumbia* (...) ta diverzita. Nevím, kdy v historii se tohle všechno stalo módou, pro mě to není móda, pro mě je to část mé identity, na kterou jsem moc hrdá.“ (La Mula, 2013)

Obr. 46 – Brocha Gorda: *Chola Brava*, („Nebojčná Chola“). (zdroj: facebook Brocha Gorda).

Obr. 47 – Plakát kampaně *Poder Cholo*. (zdroj: www.podercholo.blogspot.com)

Andrea Ipinze
Chola

Profile Pictures · Jun 19, 2017 · 🌐

👍❤️🌈 512

Obr. 48 – *Cholas* Andrea Ipinze (zdroj: facebook, Andrea Ipinze) a Adriana Seminario na titulní straně populárního časopisu *Somos* s nápísem *Chola soy* („Jsem chola“). (zdroj: Androgyny, 2017)

Obr. 50 – „Chola“ Brenda Carvalho pózuje v peruánském národním kroji a líbá peruánskou vlajku poté, co získala peruánské občanství. V úvodu rozhovoru s Carvalho stojí, že je to sice blondýna se světlými očima původem z Brazílie, která je na první pohled další cizinkou, co přišla do Peru zkusit štěstí, ale nenechte se zmást, tahle *gringa* je jen další *chola* a je víc peruánská, než *pollo a la brasa* a *papa a la huancaína*² Prohlásila, že se cítí být Peruánkou celým svým srdcem a je na to hrdá. (zdroj: Radio Karibeña, 2017)

7.2. Cholos prezidenty

V rámci peruánských etnoemancipačních procesů je zvolení Alejandra Toleda prezidentem nesmírně významný mezník. Situace kolem Pedra Castilla, jeho odvolání a krvavých protestů v průběhu ledna až března 2023, zase vypovídá hodně o přetrvávajícím rasismu, klasismu a diskriminaci v peruánské společnosti. Téma bylo velmi aktuální a ostře reflektované mými informátory z řad Peruánců. Přestože se situace kolem protestů uklidnila, její dozvuky nalezneme ve společnosti dodnes.

7.2.1. Alejandro „Choledo“ Toledo – z chatrče do prezidentského paláce

Narativ, který je o Toledovi předkládán, zvýznamňuje relevanci a potenciál lidí stejného rurálního původu. Toledo se narodil v roce 1946 v malé andské vesničce Cabana, byl osmý ze šestnácti dětí, z čehož sedm zemřelo v raném dětství. Pocházel z extrémně chudých poměrů na dně společenského žebříčku. Když mu bylo šest let, přestěhoval se s rodinou do rybářského pobřežního města Chimbote, kde jeho otec postavil velmi provizorní dům bez elektřiny a tekoucí vody, za kterým se nacházela skládka odpadu a žumpa. O pět let později dokončil základní školu a otec po něm chtěl, aby začal pracovat, stejně jako jeho starší sourozenci, ale díky přímluvě jeho učitele pokračoval na střední školu a pracoval přitom jako čistíč bot, prodejce novin a výherních losů. Byl první v rodině, kdo střední školu dokončil. (Bridges, 2001; FSI Stanford)

Toledo za pomoci manželů Meisterových, dvou amerických dobrovolníků programu *Peace Corps*, dostal stipendium na universitě v San Francisku (USF) a následně i na Stanfordské univerzitě, kde nakonec získal i doktorát. Na Stanfordu poznal také svou manželku, antropoložku belgicko-francouzského původu Eliane Karp. Ta vzpomínala na to, že když se v 80. letech přestěhovali do Limy, lidé si mysleli, že je Toledo její řidič. (Bridges, 2001)

Toledo v roce 1994 vytvořil politickou stranu *Perú Posible*, kandidoval na prezidenta a skončil čtvrtý. Pro peruánskou elitu bylo zcela nepředstavitelné, že by se prezidentem stal chudý domorodý *indio* a ohledně jeho zvolení byla velmi skeptická. Toledova *rasa* a chudý původ vyvolávali podezření, přesto byl v roce 2001 nakonec opravdu zvolen prezidentem. Sám v tomto

² Typicky peruánská jídla.

ohledu uvedl, že příběh jeho úspěchu je statistická chyba a že „je odpovědností hlavy státu a vůdců společnosti zajistit, aby můj případ nebyl statistickou chybou, ale pravidlem. 13 milionů lidí je zde odsouzeno k životu pod hranicí chudoby a mým snem je, aby měli stejný přístup k požadované úrovni zdraví, výživy a vzdělání, jaké jsem dostal já.“ (Ibid.)

Klasickým konstruktem odkazu ke slavné minulosti inkých předků byla velkolepá inaugurace, kterou Toledo uspořádal na Machu Picchu. Při ceremoniálu hráli *andinos* v červených pončech na panové flétny a mušle, dva bosí kněží v pončech a čepičkách *chullos* požádali Toleda o svolení spálit lístky koky, lamí tuk, cukr, quinou a květiny. Toledo prohlásil, že sem přišel poděkovat za sílu a odvahu, kterou mu dali Apus, bůžkové hor. Vzdal tak hold svému kečuánskému původu. Slíbil také, že bude prezidentem chudých a bude ctít andskou kulturu. (YouTube, AP archive, 2015) Dle svých slov udělal tuto inauguraci mj. i proto, aby povzbudil cestovní ruch na Machu Picchu a přinesl zemi nový úsvit po mnoha skandálech bývalého prezidenta Fujimoriho. (NY Times, 2001) O Toledovi se také říkalo, že je to nový Pachacútec, nejslavnější vládce říše Inků. (PUCP, 2007)

Toledo se snažil opětovně kandidovat v prezidentských volbách 2011 i 2016, avšak bez úspěchu. V kampaních vždy vsadil na svou *cholo* identitu; fotil se s *andinos* nebo s domorodými amazonskými kmeny, oblékal si na sebe jejich členky a jeho manželka nejrůznější kroje. Měl v rámci předvolebních kampaní i autobus, který nazval *cholo bus*, jeho příznivci nosili oblečení s nápisem „Cholo, jsme s tebou.“ apod. Současní politici (jako např. ex prezident Kuczynski nebo ex prezident Vizcarra) také v rámci kampaní používají fotky s domorodým obyvatelstvem, Toledo však byl první, který své kampaně výslovně postavil na tom, vzdávat *cholos* úctu a hold. Ať už to byly populistické triky nebo to bylo míněno upřímně, je to v rámci emancipačního hnutí *cholos* významný mezník. Jeho příběh a osobnost tak má pro Peru velkou symbolickou hodnotu, přestože jako politik není dle výsledků jeho vlády považován za příliš úspěšného.

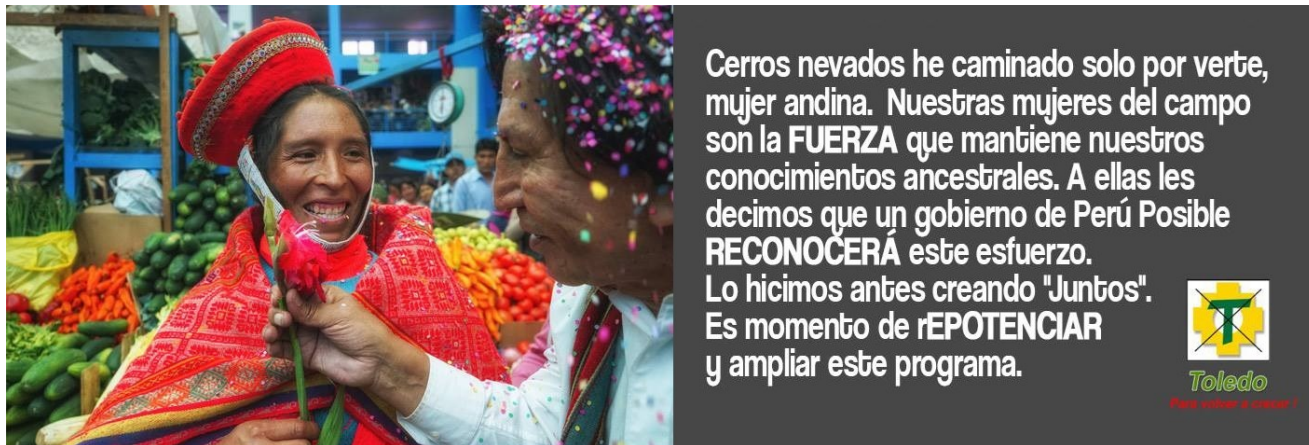
Obr. 51 – Prezidentské kampaně Alejandra Toleda, ve kterých sází na prezentaci s domorodým obyvatelstvem z oblasti And a Amazonie a s *afroperuanos*. Na fotce vpravo dole je také se svou manželkou Eliane Karp, která je oblečená do amazonské členky a náhrdelníku. (zdroj: Google a facebook Alejandro Toledo)

Obr. 52 – Cholo Bus a dívky v zástěrách s nápisem *Cholo estamos contigo* („Cholo, jsme s tebou.“) (zdroj: Google)

Obr. 53 – Toledo s manželkou oblečenou v tradičních krojích, kterou zveřejnil na facebooku v rámci prezidentské kampaně 2016 s následujícím popiskem: „Naše rozmanitost je naše síla. Jsme Peru s obrovskou kulturní rozmanitostí, mnohojazyčné, mnohoetnické s neustálým propojováním. Není místo v kultuře, ve všech jejích projevech, které by nebylo produktem této úžasné směsi, kterou jsme my, v neustálém procesu formování v čase. Jsme dědici a děti všech krví. Tato syntéza se proměňuje ve světě ve formě hudby, umění a gastronomie. Zakořenění v naší starověké kultuře se musíme dívat na svět s optimismem, důvěrou a bezpečím. A podporovat úctu ke všem kulturám s vyloučením všech forem rasismu a diskriminace. Jsme skvělí, budme vždy takoví!“ (zdroj: Facebook, Alejandro Toledo, 2016a)

Obr. 54 – Další fotka z Toledova facebooku v rámci předvolební kampaně z roku 2016 s popiskem: „Šel jsem zasněženými kopci, jenom abych tě viděl, andská žena. Naše venkovanky jsou tou SILOU, která udržuje znalosti našich předků. Udělali jsme to dříve vytvořením „Juntos“³. Je na čase tento program znovu UMOCNIT a rozšířit.“ (Facebook, Alejandro Toledo, 2016b)

7.2.2. Pedro Castillo – bosý vesnický učitel prezidentem

Příběh Pedra Castilla, který byl předposledním prezidentem Peru, vykazuje velmi podobné rysy jako příběh Alejandra Toleda. Výrazným rozdílem mezi oběma je úroveň dosaženého vzdělání. Toledo získal doktorát na světově proslulé Stanfordské univerzitě ve Spojených státech, Castillo získal bakalářský titul v pedagogice (2006) a magisterský titul v pedagogické psychologii (2013) na ne příliš prestižní soukromé Universidad César Vallejo ve městě Trujillo. Velmi chudý rurální původ má však s Toledem společný. Castilloův narativ byl postaven na lokálnosti, peruánství a distancování se od globálních a kosmopolitních elit. Nevystudoval Stanford, neproběhlo žádné *blanqueamiento*. O to víc se mohl přiblížit peruánské populaci, byl „jeden z nich“ se vším všudy.

Castillo se narodil v malé odlehlé horské vesnici Puña o počtu pár set obyvatel v nadmořské výšce přes 3000 m. Jedná se o místo, kde 70 % obyvatel žije pod hranicí chudoby a dle dat statistického úřadu z roku 2021 zde žije jedna domácnost z měsíčního příjmu menšího než 100 USD (asi 2170,- CZK). Castillo zde jako dítě bydlel v obydlí bez elektřiny a topení, musel pěšky docházet dvě hodiny do školy, ve které se následně stal učitelem. (El País, 2021; Reuters, 2021; Encyclopaedia Britannica)

V prezidentských volbách v roce 2021, kdy Peru slavilo 200 založení republiky a osvobození od španělské nadvlády, byl Castillo obrovským překvapením. Byl politicky absolutně nezkušený, avšak získal si cílovou skupinu, a to právě chudé Peruánce, všechny ty *provincianos, serranos, andinos, campesinos, cholos...*, kteří se s jeho postavou identifikovali.

Obr. 55 – Pedro Castillo ukazuje na fotkách pro noviny *The Guardian* střípky ze svého každodenního života; jak vaří na ohni ve své nuzné kuchyni a bosý s pluhem oře své políčko. (zdroj: *The Guardian*, 2021)

³ Toledův program, který se zaměřoval hlavně na boj proti chudobě.

První kolo překvapivě vyhrál. Do druhého kola postoupil proti Keiko Fujimory, která jako protipól naopak reprezentovala bohaté Limeňos a cílila na voliče převážně městského prostředí. Jak již bylo uvedeno, jedná se o velmi kontroverzní postavu, která rozděluje společnost. Castillo volby nakonec velmi těsně vyhrál. Klíčové bylo to, že bytostní odpůrci *fujimorisma* ho volili jako menší zlo. (El País, 2021; Encyclopaedia Britannica) Jednalo se tedy nejen o podporu chudých mas z rurálního prostředí. Slavnostní inaugurace Castilla proběhla 28. července 2021, v den, kdy Peru slavilo tzv. *bicentenario*, tedy 200 let nezávislosti a založení Peruánské republiky.

Po skoro čtyřiceti letech krizí, skandálů a politické nestability situace ještě více eskalovala s jeho odvoláním v prosinci 2022. Ve středu 7. prosince 2022 měl Castillo v celostátní televizi projev, ve kterém vyhlásil výjimečný stav a oznámil, že rozpustí Kongres ovládaný opozicí a nahrazuje ho „výjimečnou nouzovou vládou“. Stalo se tak jen několik hodin předtím, než mělo být zahájeno nové řízení o impeachmentu proti němu – třetí od jeho nástupu do úřadu – a to z důvodu obvinění z korupce. Ta však byla podle něj součástí spiknutí s cílem sesadit ho. Castillo byl obratem obviněn ze spiknutí, zahájení státního převratu a vzpoury a samotný kongres, který ovládají strany stojící proti Castillovi, svolal mimořádné zasedání a impeachment odhlasoval. Castillo byl následně zadržen policií a paradoxně umístěn do stejného vězení, jako Alberto Fujimori. Nahradila ho viceprezidentka, právnička Dina Boluarte, která se stala již šestou hlavou státu za posledních 7 let. Po nástupu do funkce uvedla, že bude vládnout do července 2026, kdy měl skončit Castilloův mandát. (BBC, 2022; Reuters, 2022b; Encyclopaedia Britannica; Democracy Now!, 2022; La República, 2023a)

Bývalý prezident Bolívie, Evo Morales, situaci okomentoval slovy: „Znovu jsme svědky toho, že peruánská oligarchie a americké impérium nejsou schopni akceptovat, že se do vlády dostal domorodý vůdce, který pracuje pro lid.“ Prezident Mexika, Andrés Manuel López Obrador, se vyjádřil podobně a Castillovi nabídl politický azyl. Téma blíže analyzoval profesor Javier Puente, docent a prezident programu *Latin American and Latino Studies* na Smith College v americkém Massachusetts, odborník na andské prostředí a *campesino* politiku. Puente poukazuje na to, že se jedná o projev nedostatku institucionální stability a vyvrcholení „trvalé krize“, která v zemi existuje od 90. let jako dědictví *fujimorisma*. Dle Puenteho jsou sice obvinění Castilla z korupce oprávněná, zároveň se však jedná o projev rasistické agendy kongresu, jehož elitářští členové nesnesli, aby jim vládl „domorodý vesničan a zemědělec“. Puente uvedl, že politické síly, které se snažily Castilla odvolat byly tedy z velké části také rasistické. Pro jeho domorodý, vesnický původ byl také automaticky spojován s terorismem, stejně jako nespokojení protestanti. (YouTube, Democracy Now!, 2022; La República, 2023a)

Reakcí na odvolání Castilla byly masové a krvavé nepokoje a protesty po celé zemi, které v té nejintenzivnější formě trvaly od prosince 2022 tři měsíce do března 2023. V lidech byla z politické nestability, všech korupčních afér a skandálů za mnoho let nakumulována obrovská frustrace, která byla ještě umocněna dlouhotrvajícím pocitem diskriminace ve společnosti, kterou podle nich Castillovo odvolání explicitně demonstrovalo. Lidé požadovali propuštění Castilla, rezignaci Boluarte a vyhlášení nových voleb. Během protestů přišlo o život více než padesát civilistů. Státní police, ozbrojené síly i sama prezidentka ospravedlňuje smrt civilistů tím, že jednalo o „vandaly a teroristy“. Tyto výroky rozpoutaly ještě extrémnější nepokoje, začaly se ozývat rodiny obětí s tím, že se jedná o lživé urážky bez důkazů. Prokázalo se, že několik obětí ani neprotestovalo, jen šlo náhodně kolem. Několik se naopak snažilo pomoci zraněným. (Encyclopaedia Britannica; Democracy Now!, 2022; La República, 2023a)

Nakonec situaci „vyřešil“ ničivý cyklon Yaku společně se záplavami, který Peru zasáhl v polovině v března 2023. Padesát lidí přišlo o život, desítky lidí byly zraněny a cyklon nějakým způsobem zasáhl přes padesát tisíc lidí, zničil přes 1300 domů atd. (YouTube, CNN-News18, 2023) Jednalo se o velkou a nečekanou tragédii a jedním z důsledků bylo to, že protesty ustaly. Pozornost se přesunula jinam.

7.2.3. Rozdělená společnost: bývalý prezident Pedro Castillo jako „jeden z nás“ nebo „primitivní cholo“?

Jak bylo popsáno v předchozích dvou kapitolách, Alejandro Toledo a Pedro Castillo tvoří velmi vzácné výjimky, kdy se někomu extrémně chudého původu, kdo byl navíc *cholo*, přeci jen povede dostat mezi společenskou smetánku. I přesto ve vyšší společnosti nebyli nikdy považováni za plnohodnotné členy. V této kapitole se věnuji pohledu mých informátorů z řad místních obyvatel na situaci kolem odvolání Pedra Castilla, která extrémně rozděliila společnost. Situace kolem Castillova odvolání je demonstrativní ukázkou rasizované a klasizované peruánské společnosti, která může mít negativní dopady dokonce i na hlavu státu.

Nějaká forma společenské diskriminace, jako k *cholos*, existovala jak vůči Toledovi, tak Castillovi. Způsob se však velmi výrazně lišil a roli zde hrála míra symbolického zblnění, *blanqueamiento*. Toledo díky stipendiu studoval na prestižní Stanfordské univerzitě ve Spojených státech, která je považována za top 10 světových univerzit. Získal zde doktorát a dosáhl velkých osobních úspěchů svou aspirací, pracovitostí a zjevně také inteligencí. Pohyboval se ve vysokých amerických akademických kruzích a měl za sebou akademickou kariéru a zkušenosti, kterým nemohli konkurovat leckterí příslušníci limské smetánky. Byl v těchto kruzích tedy více akceptován. Za jistý bonus by bylo možné považovat také to, že má za manželku antropoložku belgicko-francouzského původu, kterou poznal právě na Stanfordu. S její příběhem se žádný *cholo* nemůže identifikovat.

V protikladu k Toledovi byl Castillo, který byl chudý vesnický *cholo* z hor se vším všudy. Byl vesnickým učitelem, který vystudoval ne příliš dobrou univerzitu César Vallejo, která je se v aktuálním hodnocení nachází na 42. místě z celkem 97 peruánských vysokých škol. (Mentor, 2024) Ještě v průběhu prezidentské kampaně bydlel ve velmi nuzném obydlí a manuálně pracoval na poli, žil tedy život většinové peruánské populace v ostrém a propastném protikladu k životnímu stylu peruánských společenských elit, které o to více svým zvolením pobuřoval. Ohrožoval tím společenský model, dostal se na nejvyšší post v zemi bez výraznějších osobních úspěchů, tak jako Toledo.

To, s jak velkými rozdíly byl přijímán exprezident Toledo a Castillo, ačkoliv byli oba *cholos* z poměrů extrémní chudoby, vnímala např.: Mara:

„Ano, samozřejmě, že ho také diskriminovali (pozn. Toleda) jako chola, ale ten rasismus a klasismus, to je něco tak silného, je to něco, co se děje od základní školy, od malička. Je to způsob, jakým si lidé dělají randu, taková ta rasistická šikana, je to jako obrovsky zapojené do peruánské kultury. Samozřejmě, že Toleda diskriminovali, ale je to naprosto nesrovnatelné s tím stupněm diskriminace, který bylo možné vidět u Castilla. Bylo tam daleko víc věcí, dokonce přání, aby zemřel.“

Toledo představoval ten model aspirace, toho Peruánce, který tvrdě pracuje, studuje, překoná se, dosáhne nějakého statusu a podaří se mu stát se prezidentem. Je to starý model a je to přesně opak toho, co se stalo s Castillem. Ten zastupoval tu masu, ten pracující lid, vesničany, ten socialistický model. Toledo byl spíš jako ten mladý podnikatel, něco jako syn ‚bramborového krále‘, který pracoval, pracoval, pracoval, vydělal hodně peněz a stal se tím superúspěšným neoliberálním modelem. A skončil v těch nejexkluzivnějších limeňských kruzích, kde ale nebyl zcela akceptován, protože pořád to byl cholo, pořád byl indigena, pořád byl to všechno, co se těmhle lidem z vysoké společnosti nelíbí, ale byl to prezident, takže si na něj nemohli tak moc dovolovat, nemohli ho tak moc odmítat. Toledo nevyvolal tolik nenávisti, jako Castillo, protože nijak neohrožoval společenský model, to je to, čeho se lidé děsí. Ten rozdíl mezi Castillem a Toledem je jasný. Toledo je člověk, který studoval na Stanfordu a měl velmi dobré vzdělání, takže nikdo ho z tohoto hlediska nemohl urážet.“

(14.2.2023, online)

Od počátku Castillova zvolení doházelo k mnoha nepokojům a kontroverzím a odmítán byl především mezi obyvateli Limy. Většina mých informátorů vnímala to, že chování vůči Castillovi bylo v nějakém smyslu rasistické a diskriminující. Např. Carlos reflektoval urážlivé komentáře na jeho osobu, a to především ze stran Limeňos:

„Castillo zjevně odrážel další formu diskriminace. Protože to byl serrano z Cajamarcy, Limeňos ho obrovským způsobem odmítali, byl terčem velmi drsných komentářů, jakože ‚teď nám tady bude vládnout nějaký zasraný cholo!‘ nebo ‚nějaký vesnický učitel, který ani neví, kam ho postavili, nám tady bude vládnout.‘ Bylo to hodně drsných a diskriminujících komentářů, které samozřejmě nebyly ve zprávách, ale říkali si to mezi sebou obyvatelé Limy. Hlavně lidé ze čtvrtí jako Miraflores, Barranco, San Isidro, malá část Chorillos. No a z tohoto důvodu se část obyvatel Peru, hlavně z provincií a vesnic, cítila hluboce rozhořčena těmi projevy diskriminace od lidí v Limě a vzedmula se vlna mnoha protestů. Protože samozřejmě v Limě nejsme většina, jsme menšina ve srovnání s celým tím rurálním sektorem Peru, jehož obyvatelé jsou nespokojení.“

(22.2.2023, online)

Mnozí ho také považovali za oběť mocenských her. Existuje názor, že Castillo byl využit ke zvolení jako reprezentant nejpočetnější složky populace, která se měla konečně s kým identifikovat, fakticky byl ale zmanipulovanou loutkou, až se tato manipulace vymkla kontrole.

Roberto: *„Zjišťuji, že v despotismu posledních vlád je hluboký rasismus. Existuje sociální skupina, která se považuje za něco lepšího, za lidštější než ostatní a věří, že může odebrat práva jiným jednotlivcům. Kvůli historii rasismu mají v rukou moc tyto typy lidí. Na druhé straně tady existuje hluboká touha po nějakém ospravedlnění a ta je velmi široce využívána k vytváření politických vůdců s určitými fyzickými a sociálními charakteristikami, tak jako Castillo, kteří nakonec pouze slouží zájmům jedné skupiny, která má společenskou moc... znovu a znovu zrazují tu oprávněnou touhu po jistém ospravedlnění.“*

(10.2.2023, Praha)

Gonzalo: *„Castilla použili jen jako loutku, jako takového cholita, se kterým si hráli, a přitom tu moc měl v rukou někdo úplně jiný a Peru se dál se rozkrádalo. A jeho možná zaslepily peníze nebo neví. Že to vůbec neviděl a byl zmanipulovaný.“*

(22.2.2023, online)

Tomuto tématu jsem se také věnovala v rozhovoru s doktorem Lustem. Pedra Castilla zmínil jako ukázkový příklad toho, jak člověku v Peru ke společenskému uznání a respektu nepomůže ani prezidentská funkce, pokud nemá ten správný původ, resp. barvu pleti:

„To, co je zajímavé, jsou ty projevy dominantní třídy, jak rasistická je ta peruánská společnost. Castillo byl chudš z Cajamarcy, z rurálního prostředí a stal se prezidentem a bylo zcela zřejmé, že čelil rasistickému chování. Stále ho nějak hanobili, že vůbec nic neví, že je to vesničánek, jak mluví, že nosí klobouk a tak. Dělal z něj idiota. Třeba prezidentka kongresu (pozn. v letech 2021-2022) María del Carmen Alva je blanquita a Pedro Castillo šel do kongresu a chtěl tu prezidentku pozdravit, je to protokol, kvůli fotce a tak. A ona zdvihla ruce a odmítla ho, jakože ‚Ne nechci‘. Prostě nechtěla tomu Castillovi ani podat ruku. Byl to tak zjevný akt odmítnutí Castilla. Já můžu někoho lidsky nenávidět, ale podat mu ruku, to je věc protokolu. Ta vládnoucí třída, to je společenství blanquitos a Castillo se mezi ně dostal. Stejně tak lidé, kteří vedli ty protesty byli lidé z Puna. Samozřejmě to nejsou blancos z politických kruhů. Ta základna Castilla je v provinciích.“

(18.10.2023, online)

Pedro Castillo zjevně jistému odmítání v politických i společenských kruzích čelil, nutno však dodat, že onen incident s (ne)podáním ruky od prezidentky kongresu se udál v kontextu koronavirové pandemie a Alva vysvětlovala své chování hygienickými předpisy (YouTube, El Búho pe, 2021 a Latina Televisión, 2021).

Samotné zvolení Castilla prezidentem velmi rozdělilo společnost. Jedni byli nadšeni, že je v této funkci konečně někdo reprezentuje, druzí ho považovali za neschopného *chola*, který v takové funkci nemá co dělat. Velmi negativní a odmítavé reakce veřejnosti bylo možné sledovat jak na živo v běžné interakci, tak např. v komentářích na internetu pod články, na sociálních sítích atd. Většinou se jednalo o nějaké karikující a zesměšňující memy, případně vyložené nenávistné projevy. Většinová populace, která ho volila, se s ním tedy mohla identifikovat i na této rovině zesměšňování, rasismu a diskriminace. I jako prezident čelil tomu samému, co oni v každodenním životě. Viděli v něm odraz sebe sama.

O to více si následně brali osobně Castillovo odvolání a reakce na něj byla o to silnější a extrémnější ve formě masových protestů po celé zemi. Protestujícími byli především lidé nižší třídy, rurálního původu z provincií, tedy příslušníci většinové populace Peru. V rámci protestů byla terčem především nová prezidentka Dina Boluarte, která byla nazývána vražedkyně a vyzívána k odstoupení. Lidé nosili nejčastěji transparenty s nápisem „Dina, el pueblo te repudia, asesina“ („Dino, lid Tě odmítá, vražedkyně“) apod.

Obr. 56 – Fotografie z protestů proti prezidentce Boluarte. (zdroj: Google a www.excelsior.com.mx)

Společnost byla mimořádně rozdělená i v názorech na protesty. Mezi mými přáteli a informátory jsem pozorovala především ve stavech na sociálních sítích (Instagramu, Facebooku a WhatsAppu) obrovský rozkol na dva neslučitelné tábory. Jeden se zastával armády a Diny Boluarte, ospravedlňoval násilí policie s tím, že musí být nastolen pořádek proti protestujícím (neo)teroristům a vandalům. Zabíjení nevinných civilistů bylo popíráno, a poukazovalo se na násilí páchaném vůči policistům. Druhá skupina naopak zastávala názor, že jsou protesty legitimní a ospravedlňovala i jejich násilnou formu tím, že lidé nemají jinou možnost, protože jinak je společnost zcela ignoruje a marginalizuje. Celá situace je tak odrazem a vyskalováním dlouhodobé a hluboké frustrace lidí, kteří se cítí kontinuálně společensky diskriminováni a jejich násilí je pouze reakcí na násilí policie a armády.

Ve skupině mých informátorů z řad Peruánců je víc těch, kteří odmítají policejní násilí vlády Diny Boluarte a mají spíše tendenci zastávat se protestujících. Odsuzují násilí z jejich strany, ale chápou jeho opodstatnění v tom, že jinak není protestujícím *cholos* věnována pozornost. Reflektují zároveň rasistický podtext celé situace. Na téma protestů a odvolání Pedra Castilla jsem vedla dlouhý rozhovor s informátorkou Marou, která de facto vyjadřovala názor většiny mých informátorů z řad Peruánců:

„Rozhodně si myslím, že klasismus, rasismus a diskriminace hrají obrovsky důležitou roli v tom, co se teď děje. Když byl Castillo zvolen prezidentem, takhle hluboko zakořeněná reakce byla hrozně moc vidět. Je to o tom, že oni ho nediskriminovali kvůli tomu, že má nedostatečné vzdělání, že nebyl na roli prezidenta dostatečně připravený, což si taky myslím. Oni ho odmítali, protože byl domorodý muž. Mluvili o jeho nedostatečném vzdělání opovržlivě, jaký je to ignorant, vesničan. Říkali sice pravdivé věci, ale hanlivým způsobem. Ano, on je opravdu bohužel jednoduchý člověk, a i když neměl být nikdy kandidátem, tak odráží lid, protože taková je většina lidí v Peru. A když ho urážejí a pohrdají jím, tak je to jako kdyby pohrdali všemi těmito lidmi. Většina Peruánců je jako Pedro Castillo, volili ho, protože v něm samozřejmě viděli odraz sebe sama. A teď samozřejmě protestují, protože jim vzali prezidenta, kterého si demokraticky zvolili.

Tou paralelou je to, že Pedro Castillo je označován za omezeného domorodého teroristu a lidé, kteří protestují na jeho podporu jsou podle pravičáků taky domorodí omezení teroristi. Ale daleko za tím, daleko za touhle reakcí je hluboko zakořeněné zhnusení, o kterém mluvím, jak je možné, že mě bude vládnout někdo jako on, když já jsem lepší! To je přesně to chování klasismu, které máme v Limě. A znovu musím říct, Lima není Peru. Sem migrovalo nejvíc Evropanů, víc než do ostatních částí země. A je to tahle myšlenka, že potomci Evropanů nebo obyvatel

Spojených států jsou lepší než ostatní. Domorodci byli vždy odmítáni a teď protestují, tak jak protestují, protože bohužel nikdo nikdy neposlouchal jejich hlas, nevěnoval jim pozornost. Ty protesty vždy propukají ve vnitrozemí, to jsou ta nejvíc zapomenutá místa. Ty lidi jsou zoufalí, jsou ve společnosti úplně neviditelní, jako by neexistovali, přestože je to většinová populace země! A konečně cítili, že je někdo reprezentuje. Ale tu výhru Castilla samozřejmě odmítala ta peruánská pravicová snobárna. Ta, která si myslí, že je jiná rasa, že jsou něco víc, nadřazení a všechno. A tohle všechno se teď odráží v těch protestech. Dává to obrovský smysl.

Moje tety byly zásadně proti, aby byl Castillo prezidentem. Nebyla to debata s nějakými, jak říkáme, zřejmými argumenty, jakože nemá žádné zkušenosti, není na tu roli připraven, není to člověk, který by měl atributy, které by měl prezident mít, aby pomohl téhle zemi, aby se zlepšila tato společnost. Ne. Byl prostě jen hanoben a zesměšňován za to, že je vesničan, že je to omezený terorista. Přesně to, co se teď používá k popisu těch protestujících lidí, co přijeli do Limy protestovat z Puna, Ayacucha nebo z vnitrozemí.

A samozřejmě, většina je nevdělaná, protože vláda nikdy nepřišla na kvalitní vzdělání v místech, které jsou mimo Limu. Dokonce i v Limě jsou veřejné školy hrozně špatné. Ta úroveň vzdělání v Peru je špatná a hodně dětí nejde na střední školu, protože pracují na vesnici se svou rodinou. Většina lidí ve vnitrozemí nemá dobré vzdělání a pokud nemáš přístup ke kvalitnímu vzdělání, tak prostě pracuješ na poli. Strašně dřeš, nemáš žádné peníze. Nikdo je neposlouchá, nikdo jim nepomůže, když jsou nemocní. Jsou to lidé, kteří nemají přístup ke vzdělání, k veřejným službám. Tihle lidé jsou zoufalí, nemají nic, nemají co ztratit, protože nic nemají.

Tento odpor se projevuje v Peru odjakživa, od té doby, co jsme republika. A reakcí je tohle násilí, které není správné, ale je to jediný způsob, jak jim je konečně věnována pozornost. Je to jako když zemědělci stávkují a jejich plodiny nedorazí do Limy, to je moment, kdy si jich někdo všimne. Když to nějak Limu postihne. V osmdesátých letech byla země úplně paralyzovaná vinou teroristů, to je jediné, co lidi zajímá. Ale už se neptají, kde se tihle teroristé vzali? Proč jim lidé pomáhali?

Kořen je v té obrovské nerovnosti, je tu obrovská nerovnost a ta se s ekonomickým růstem země stále prohlubuje. Od Fujimoriho šla ekonomie země nahoru, ale ti chudí jsou pořád chudí, ta chudoba se nezmenšila, jen bohatí ještě víc zbohatli. To, co se teď děje, je něco cyklického. Opakuje se to každých několik let. Vybouchne nějaká společenská revoluce, vyeskalují nějaké nepokoje. Lidé jsou rozdělení. Jsem proti tobě, protože jsi volil někoho jiného než já a kvůli tobě jsou teď v zemi nepokoje. Ale pro ty lidi, kteří neměli takové štěstí, kteří se narodili do absolutní a extrémní chudoby, nikdo nic pro zlepšení jejich kvality života neudělal.

Castillo nebyl kandidát, kterého bych si zvolila, neměl na to, ale tady šlo hlavně o to, že šlo o volbu mezi ním a Keiko (pozn. Fujimori) a mnoho lidí ho podporovalo jen proto, aby nevyhrála Keiko, s tou korupcí a silou fujimorisma v zemi. Ano, Castillo byl jednoduchý člověk, který nezvládl ten svůj úkol, ale mluvím o tom, jak hanlivý byl ten způsob, kterým se o něm mluvilo. Ignorant, terorista, vesničan, cholo. Všechno to pohrdání, kterým jsou tato slova zatížena. A protože byl levičák, lidé ho hned bezmyšlenkovitě propojovali s Venezuelou a Kubou, že to jsou ti komunisti. A že nechťejí, aby Peru taky tak dopadlo. On byl jedním z nejhorších prezidentů, kterého jsme kdy měli a proto nevydržel. Ale zároveň je také pravdou, že se ho chtěli zbavit od prvního dne, co vstoupil do funkce.“

(14.2.2023, online)

Mezi mými informátory jsem zaznamenala pouze jeden více méně neutrální postoj, který nebyl vyhraněně příkloněn ani na jednu stranu. Jednalo se o informátorku Carlu, která pochází z Ayacucha, členové její rodiny mají přímé negativní zkušenosti s terorismem Světlé stezky 80. a 90. let, který byl velmi intenzivní právě v této oblasti. Jelikož existuje oficiální narativ, především v médiích, který protesty přímo spojuje s terorismem, vidí v protestech hrozbu a bojí se jeho návratu. Carla chápe obě strany, příznivce i odpůrce demonstrací, což bylo v rámci velmi polarizovaných postojů unikátní. Protesty jednoznačně neodsuzuje, ale ani nepodporuje. Dívá se na celou situaci konstruktivně a kriticky, vidí v ní rasistický podtext, zároveň však uznává Castillovu nekompetentnost v roli prezidenta a jistou relevanci v použití násilí ze strany policie a armády:

„Já nesouhlasím s Dinou. To, co předvádí, by vůbec neměla dělat. Měla by naslouchat lidu, respektovat ho. Nevím, být víc demokratická. Ale kašle na to, ignoruje, co se děje. Tolik mrtvých! Důležité je to, že starší lidé, jako moji rodiče, se obávají, že se vrací období terorismu. Já jsem tuhle epochu nezažila, byla jsem moc malá, ale moji rodiče ano a Ayacucho bylo místo, kde došlo k nejhoršímu terorismu. Já jsem se sem přestěhovala v roce 1998, kdy už bylo skoro po všem, ale přesto bylo mnoho příbuzných, kteří v té době zemřeli. A mí rodiče mí říkají, ‚Jak se bojuje proti terorismu? Terorismus je násilí, jak tedy bojovat proti násilí? Ještě větším násilím. Nemělo by to tak být, ale co uděláš, když někdo začne střílet? Jak se ubráníš? Prostě reaguješ. A tak to dělá policie a armáda‘. To říkají moji rodiče.

Měla bych se o terorismu více vzdělat, ale je to zhruba to, co se děje teď. Stát posílá policii, protože ti demonstranti všechno ničí, ničí kulturní dědictví, ohrožují občany... tak co má stát, policie, armáda dělat, aby to zastavil? Odpoví ještě větším násilím, aby to násilí zastavili. Nevím, je to velmi silné téma, protože nesouhlasím se samotným násilím na obou stranách. Pro mě by to mělo být všechno o dialogu, ale zdá se, že pomocí dialogu nemohou najít řešení.“

(12.2.2023, online)

Mnoho mých informátorů vidělo situaci kolem protestů jako velmi vážnou až bezvýchodnou ve formě stupňujícího se násilí na obou stranách bez jakékoliv vyhlídky konstruktivního řešení. Objevili se mezi nimi také ti, kteří protesty odsuzovali. Zaznamenala jsem to v rámci jejich statusů na sociálních sítích. Několik z nich jsem oslovila s tím, že bych ráda, kdyby se k dané situaci blíže vyjádřili a vysvětlili mi svůj postoj, nedostala jsem však odpověď. Je zajímavou korelací, že se ve 100 % případů jednalo o blancos, často také vyšší společenské třídy. V reakcích na tyto statusy jim byl vyčítán rasismus, život ve své bublině hlavního města a nepochopení toho, jak trpí „obyčejný (vesnický) lid“.

K situaci se vyjadřovala na svém facebooku např. Raysa, kterou by bylo možné označit za influencerku⁴. Oslovila jsem jí s tím, že bych s ní ráda udělala na téma jejích politických názorů rozhovor, protože mi přijde zajímavé, že má zcela opačné názory než většina mých ostatních informátorů a chtěla bych zahrnout do své práce také její (jiný) pohled na věc. Zároveň jsem vyjádřila předpoklad, že její názory mohu použít, pokud má stránku, jako veřejně známá osobnost, na které je prezentuje. Odpověděla mi pouze ikonou zvednutého palce nahoru bez dalšího komentáře. Její statusy by bylo možné shrnout tak, že je sice bílá, ale měla těžké dětství a nikdo jí nic nedal zadarmo a nehodlá být „rudý levičák“, jen proto, že je to nyní v módě, a to zvláště mezi umělci:

„Jaká škoda, že jen proto, že jsem známá umělkyně, bych měla být rudý bezmozek. A pokud tomu tak není, tak necítíš bolest a empatii. Vidím mnoho umělců, kteří drží hubu, jsou povolní a schvalují násilí a mluví o empatii jen aby si nahromadili likes a nepřišli o svoje sledující, protože je teď v módě zapadnout a sledovat určité politické trendy, i když tyto otázky již nepřicházejí v úvahu.“ (...)

Tahle blanquita i přesto, že vás to bolí, zná Peru dobře, vím, o čem mluvím. (...)

V čem jsem privilegovaná? Protože jsem zasraně tvrdě pracovala? Šetřila si peníze, abych se mohla posunout? Jo, potom jsem privilegovaná. Nikdo mi nikdy nic nedal zadarmo. Můj otec zemřel, když mi bylo 23 let. Moje matka nikdy nepřispívala na domácnost. Je absurdní vysvětlovat a ospravedlňovat se, jak je možné, že můj život není takový, jak se zdá všem těm lidem, kteří na mě reagují jako blbci. Pokud se ti zdá, že jsem na tom dobře, je to proto, že jsem si za tím šla. To, co jsem měla, pro mě nebylo dost a chtěla jsem víc. Nikdy jsem nečekala na nikoho, kdo by pro mě něco udělal. A ovšem, narodila jsem bílá. Smiřte se s tím.“

(Facebook, Raysacp, leden 2023)

Reakce jejích fanoušků byly vesměs velmi negativní a odmítavé. Bylo jí vyčítáno, že její statusy jsou plné rasismu, klasismu, bez jakékoliv reflexe a empatie, že uráží a očerňuje dle libosti, ale odvrací zrak, když policie zabíjí nevinné lidi. Některé z fanynek jí ale naopak napsaly souhlasné reakce. Jedna uvedla, že je jí jedno, zda je *blanca* nebo *china*, a pokud je pro to napadána, jedná se o obrácený rasismus. Nutno podotknout, že v peruánské společnosti se opravdu objevuje negativní chování i vůči *blancos* (a *gringos*) a nejsou nutně a automaticky vždy a všude přijímáni pozitivně. Tyto konkrétní projevy analyzuji v kapitole 4.4.2.3.

Zmínka Raysy o umělcích je velmi relevantní, protože většina (nemainstreamových) umělců, ať už se jednalo o malíře, herce či hudebníky, protesty spíše podporovala. 14. února 2023 na to téma vznikla také píseň s názvem *Artistas por la Memoria - ¡Presentes!*⁵ (YouTube, Laura Arroyo, 2023) Na písni se podílelo asi 40 umělců a hudebníků, včetně velmi slavné afroperuánské zpěvačky Susany Baca, která byla v roce 2011 dokonce ministryní kultury. Píseň vznikla na podporu protestujícího lidu, jako odpor proti násilí vlády Diny Boluarte a jako uctění památky asi padesáti nevinných obětí, které přišly při protestech o život. Text písně je velmi dlouhý, vybrala jsem z ní některé tematické části, které jsem volně přeložila:

Zpívám rolníkům, kteří vás živí, i když žijete v Limě. Služkám v domácnostech, které nemají žádná práva.

Zpívám proti rasismu a klasismu. Neříkej, že Peru je krásné, když ignoruješ jeho protesty.

Těch 130 kongresistů, kteří jsou jen hanbou a chtějí zůstat u moci, aby nadále dělali svou mafii.

Jsem tu, abych zpíval, protože je to náš boj. Je právo protestovat, protože nikdo neposlouchá.

Zaplavujeme tohle město plné pokrytectví.

Jsme Peruánci jako vy, občané, studenti, otcové matky a bratři, žádní vandalové.

Moje krev je jako tvoje. Serranos, cholos, marrones a cobrizos, charapas, andinos⁶, pojďte slavit.

Že tohle Peru je krásnější, když zazní jeho protesty, falešná demokracie skončila.

Dnes je naše demokracie v ulicích a nikdo ji nebude moci umlčet.

Diktatura skončí, skutečné Peru už vyhrálo, protože nic se nevyrovná jeho statečným lidem.

(YouTube, Laura Arroyo, 2023)

Na konci písně bylo přečteno asi 50 jmen obětí protestů k únoru 2023 (od tohoto data počet mrtvých ještě stoupl a v dubnu 2023 se jejich počet pohyboval mezi šedesáti až osmdesáti, v závislosti na různých zdrojích). Píseň je nesmírně populární. Na YouTube měla jen pár dní po zveřejnění skoro 40 000 shlédnutí a přes 400 komentářů, které jsou z většiny velmi pozitivní a vyjadřující souzení s obsahem a sdělením písně. Na píseň však existovaly také negativní reakce. Např. moje informátorka Mara mi přeposlala reakci na píseň od své tety (z února 2023), podle které v dnešním Peru žádná diskriminace a rasismus neexistují a lidé se pouze uměle stylizují do rolí obětí. Vyjadřovala postoj většiny Limeños střední vyšší třídy:

„Jaká diktatura???? Diktatura je to, co přijde, když se dostane k moci nějaký komunistický diktátor jako Maduro, Castro a pak nezemře 50 lidí, za nějaké protesty, ale tisíce a jednoduše nebudou mít možnost ani se vyjádřit. (...) V téhle písni je opravdu hodně zášti. Ať už se zbaví

⁴ Z profilu Raysy není jednoznačně identifikovatelné, čemu přesně se věnuje. V popisu má „umělkyně“ s podtitulem „multimediální umělkyně: móda a digitální marketing“. Má přes 11 000 sledujících a 99 % jejích příspěvků tvoří autoportréty a selfie (fotky sebe sama) z každodenního života.

⁵ Název by bylo možné volně přeložit jako „Umělci pro památku (příp. vzpomínku) – zde!“

⁶ Různá slangová označení „nebílych“ Peruánců.

toho komplexu, protože tohle už se dávno změnilo. Tady už nikdo nepohrdá provincianos, rolníky ani nikým podobným, tohle už je dávno pryč. Tohle jsou ty laciné řeči, jako ty řeči Castilla, který pořád jenom tvrdí ‚nemají mě rádi, protože jsem serrano‘. To už je pasé, už to vyšlo z módy, už to neexistuje. Jenom chtějí mezi Peruánci vyvolávat víc zášti a nenávisti.

Lima je plná provincianos, všechny části Limy jsou plné provincianos, kteří přišli v 80. letech kvůli terorismu. A nyní se stěhují do bohatších oblastí, protože si vydělali peníze „prací“! Takže nyní je diskurs o rasismu čím dál tím více zastaralý. A z dob dávno minulých.“

Valná většina mých informátorů však zaujímala postoj zcela opačný. Uvádím zde ilustrativní ukázkou výroků některých z nich, se kterými jsem se na téma celkové situace kolem Pedra Castilla mluvila:

Antonio:

„Ke spojitosti tématu Castilla a Diny Boluarte a tématu rasismu... Bohužel se jedná o zmanipulovaný společensko-politický problém, ty vládnoucí síly moc dobře vědí, že jde o rasový problém. Je to špinavá hra. Nejde tady o Castilla jako takového, ale to, co představuje. Vůli a potřeby obyčejných lidí.“

(10.7.2023, online)

Julio:

„Myslím si, že proti Castillovi existovalo hodně rasistické chování, tak jako proti Toledovi. To bylo zcela zřejmé. Říkali mu cholo a tak.“

(29.10.2023, online)

Julia:

„Ano, chovali se vůči Castillovi rasisticky, což je ale třeba oddělit od něj jako politika a od kvality jeho osobnosti. Ten rasismus v Peru existuje a problém nastane, když si jeden myslí, že je víc než ten druhý kvůli svojí rase. A bylo jasné, že tohle je téma, které se objeví, když se stal prezidentem vesničan z provincie, co pracuje na poli. To určitě vytvořilo rasistické chování vůči němu.“

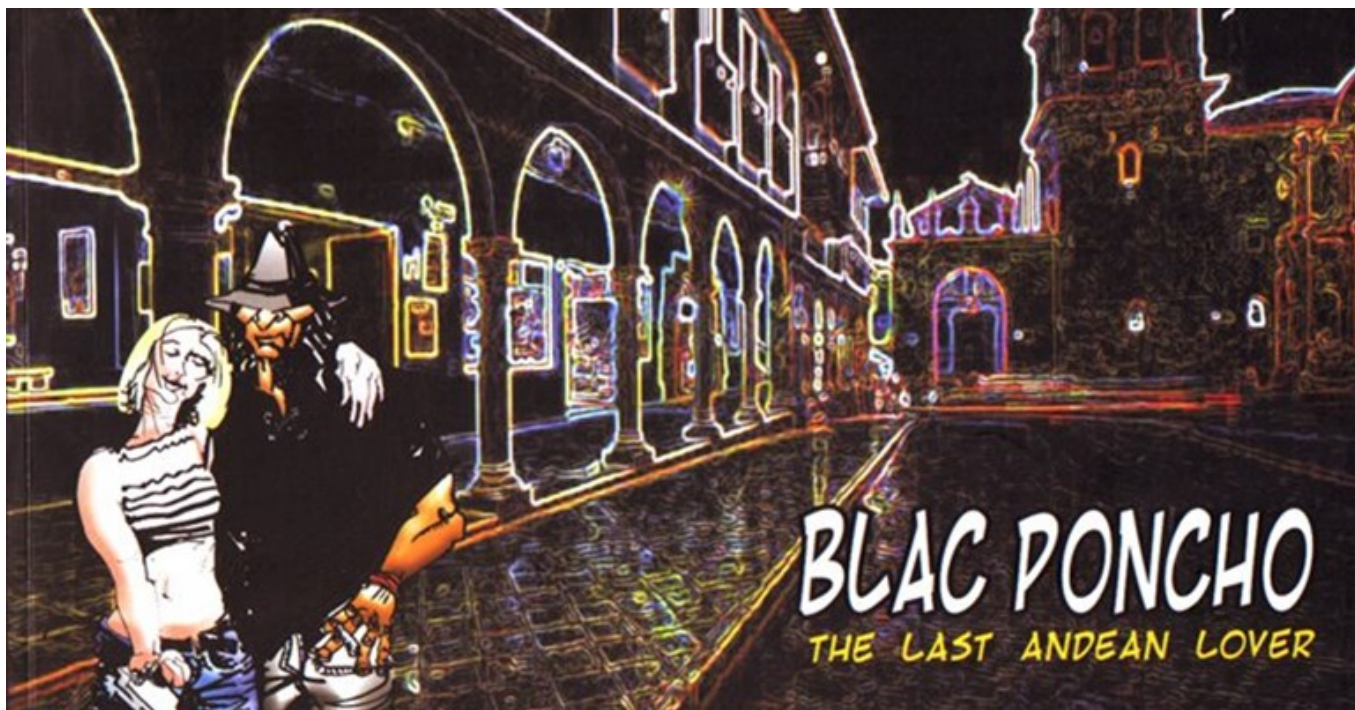
(29.10.2023, online)

Eddy:

„Rasismus je na všech úrovních a prostě tě diskriminují, ať jsi politik nebo ne. Ti, co mají předky z oblasti And, jsou prostě cholos.“

(12.8.2023, online)

Celkový postoj mých informátorů k odvolání Pedra Castilla by bylo možné označit za velmi ambivalentní. Panuje shoda v tom, že vůči němu existovaly rasistické tendence kvůli jeho domorodému původu, ale zároveň také shoda v názoru, že byl velmi nevzdělaný a nezkušený prezident, který nebyl člověkem na svém místě. Stejně ambivalentní přístup byl proječován i k protestům, na jedné straně bylo projevováno velké pochopení frustrace lidí, kteří měli konečně v reprezentující pozici „jednoho z nich“, ale zároveň odsuzování vandalismu a násilí, které protesty provázely.

Obr. 57 – Obal knihy o Blac Ponchovi, posledním andském milovníkovi, od Johna Davida Rodrígueze. (zdroj: Google)

Obr. 58 – Několik vydání knihy *Cazador de Gringas* („Lovec gringas“). (zdroj: Google)

7.3. Doplnující výpovědi informátorů a autoetnografie

V této části uvádím pro kontext doplňující výpovědi mých informátorů a informátorek. Výpovědi řadím chronologicky stejně jako v samotné práci dle názvu jednotlivých kapitol a podkapitol. Jsou zde také některé kompletní výpovědi, které jsem v samotném textu práce zkrátila a některé vlastní autoetnografické postřehy.

Příloha kapitoly 4.4.1. Reflexe migrantů

4.4.1.1. Každodenní zkušenosti: „Na ten rasismus a klasismus tady si nikdy nezvyknu!“

• Reflexe rasismu ve společnosti a různé aspekty bělošství

Ion:

„V létě, asi před dvěma týdny, prostě nedávno teď v létě jsem byl v Punta Hermosa a byl tam jeden kluk, takový hodně dobře zaopatřený bohatý Limeňo, měl dům na pláži a svoje vlastní služebnictvo v domě a tak. A měl tam také kajak a já jsem se ho zeptal ‚Používá někdo tenhle kajak? Můžu si ho půjčit, když ho nikdo nepoužívá?‘ a ta rodina limeňos se mě zeptala odkud jsem a když jsem řekl, že ze Španělska, tak začali nadšeně ‚Aaaaah ze Španělska! A co máš rád fotbal?‘ a já nevím, co ještě. A pak ‚Jasně půjč si ho, půjč si ho!‘

Když jsem tohle řekl mým přátelům, tak mi řekli, že tohle se mi stalo, protože jsem běloch, že kdyby tam přišel někdo snědý, tak mu ten kajak v životě nepůjčí. Protože tady, tím že jsem běloch, tak mám jen proto privilegia. Vidí nás tak, že se nám může věřit, že máme peníze, že máme lepší životní úroveň, že jsme vzdělanější... tohle se děje každý den.

Nikdo z cizinců, co tady žijí, lidé jako jsi Ty nebo já, tady nejsou z toho důvodu, že by si tady zakládali na tom, že jsou privilegovaní běloši. Samozřejmě ty privilegia máš, ale nezneužíváš je. Protože proč máš ty privilegia? Protože tahle společnost je jedna velká sračka, je to tady v tomhle úplně podělané. Proč na diskotéku nemůže někdo, jen proto, že je snědý? A proč já mám ty dveře otevřené tady do té vyšší společenské třídy a někdo kdo je snědý tak je má zavřené? Protože Ty jsi tady... a je to extrémní říct... ale tady tě lidé vidí jako Bohyni, jako andílka z nebes s modrýma očima, blond vlasy, který má určitě hodně peněz a kvalitní vzdělání. Protože to se tady lidem vštěpuje celý život. Že bílá rasa je nadřazená a peruánská rasa je k tomu, aby sloužila, chápeš? Je to extrémní, ale tak to tady je.“

(12.9.2018, Lima)

Karolína:

„V San Martín de Porres má manžel rodinu, I když jsme tu byli na návštěvě ty první roky jen jako turisté, tak jsme tady bydleli. A já jsem byla turistický zážitek pro San Martín de Porres. Já jsem byla vhozená do té opravdové peruánské reality. Rovnou tady do kotle. A i teď tady bydlíme. Jsem tu jediná běloška v celé čtvrti. Mě se ale líbí, že jsem tady výjimečná, že nejsem jedna z mnoha. To se mi nestane v Čechách nikdy ani v tom Německu (pozn. v Německu se Karolína seznámila s peruánským manželem a několik let zde také žili). Manžel vždycky říká, že tím, že jsem bílá, mám automaticky vyšší hodnotu. Já si myslím, že lidi ke mně mají větší respekt. Že moje slova mají větší váhu. Ta barva pleti mi dělá tu přidanou hodnotu. Já jsem jako dpháčko, jo. Jako ale v tom pozitivním slova smyslu, neměla jsem tady jako nějaký střet, jakože já jsem ta bílá. Tady je to pozitivum.“

Ta bílá pleť je taky něco víc, na což lidé mohou žárlit, ale tady spíš si občas říkám, že ti lidi ke mně vzhlíží a že mě berou. Když to řeknu já, tak to slovo má větší hodnotu. Nebo ta informace třeba. Bavíme se spolu o politice a když já něco řeknu, tak oni nad tím třeba i začnou přemýšlet, jo, proč to tak je. Mě třeba strašně baví jako přinutit ty lidi k tomu, aby začali myslet. Třeba to jsou takové ty otázky: ‚A proč si myslíte, že to tak je?‘ Je to i o tom školství, že oni tady ty děti neučí myslet. A taky tady, když začneš hulákat ve státní nemocnici, tak ti řeknou, jděte jinam. Ale jako bílá bych si určitě něco vydupala i v té státní nemocnici, určitě víc než místní!

Je mi blbý do toho plést ty rasy a barvy kůže, protože kolem toho se teď všechno strašně točí a mě přijde, že čím víc se lidi snaží o tu agitaci, abychom si byli všichni rovni, tak tím je to horší. Že se ty rozdíly ještě víc prohlubují, protože se na to pořád ukazuje. Ono se to má tendenci vymykávat z kontroly a dělá se ten rasismus naopak. Člověk je pak uvedený do takové situace, že by se měl skoro stydět za to, že je bílý. Až tak mi to občas přijde. Ale to mluvíme o globálu! Tady v Peru to vyloučeně není! Mě to začíná štvát jako generálně, co se děje ve světě, co se týče té barvy pleti. Všichni se snaží všechno zaintegrovat. Třeba teď jsem se dívala na pohádku ‚Kráska a zvíře‘ a tam jsou mezi těmi lokaji černoši, jsou tam mezi tím panstvem. Mají tam ten bál, kde jsou Asiati, černoši, Indové... Oni se prostě snažili nacpat tam všechny za každou cenu, jako kdyby historie neexistovala. To mělo být z Francie někdy před 200, 300 lety. Na některých diskusích na internetu mi dali někteří lidé razítko, že jsem rasistka, i když mě vůbec neznají. Jako moje děti, to vůbec nejsou standardní běloši.“

Oni si ale často i o manželovi myslí, že Peruánec není. Často jsme v situaci, kdy si lidi myslí, že jsme oba turisté. Nevím, asi jak jsem bílá, tak mám na něj v tomhle vliv, že působí, že taky není odsud. A ještě je prostě napůl Číňan. Jeho tatínek je čistý Číňan, ale narozený tady, maminka je Peruánka z Huarazu. A hlavně my spolu mluvíme německy, takže tím spíš, si myslí, že jsme cizinci. A naše děti jsou gringáci (pozn. slang od gringos) pro ně tady.“

(16.3.2018, Lima)

Virgille:

„Jako jo, možná proto, jak mluvíme, že mám akcent, tak se mi podaří získat nějaké věci, které by se mi nepodařilo získat v mojí zemi. Lidé se posnaží o něco víc vyhovět mi. Možná jo, ale nedávám tomu význam.“

(11.9.2018, Lima)

François:

„Moje první moje dojmy tady byly ty, že jsou Peruánci extrémně otevření a přátelští. Ale to možná taky proto, že jsem cizinec a oni se zajímají o někoho z tohoto důvodu. Mezi sebou už tak přátelští nejsou.“

(9.2.2018, Lima)

Moji informátoři často uváděli, že je s nimi v kontextu peruánské společnosti zacházeno jinak, jak v pozitivním, tak v negativním slova smyslu. Přestože v Limě žijí někdy i déle než dekádu a aktivně se o to snaží (např. umí plyně španělsky), cítí, že úplně nezapadli. Jedna z mých informátorek, Laura, která v Peru žije od roku 2011 dodnes, mi jako jediná vypověděla zcela opačnou zkušenost, dokonce sami Peruánci ji považují za „více peruánskou než brambory“, jak se říká. Velmi zajímavým důkazem této integrace je skutečnost, že na mezinárodních konferencích už nevystupuje jako Italka, ale jako Peruánka, přestože má oficiálně stále italské občanství.

Dali jí také přezdívku „cosmocholita“. Jedná se složeninu slov *cholita* (zdrobnělina od *chola*) a *cosmo* jako „kosmopolitní“. Že jí takovou pozitivně míněnou přezdívku vymysleli svědčí o tom, že termín *cholo* začíná být z původně pejorativního značení postupně považován za něco typicky peruánského. V pozitivním slova smyslu se však častěji používá zdrobnělina *cholita*. Důvodem této „superintegrace“ o které mluví je to, že se velmi intenzivně zajímá o problémy, které sužují nejchudší peruánské obyvatele a se svými projekty je aktivně řeší. Tuto práci považuje za totální naplnění svého života:

„Totálně jsem se do téhle práce zamilovala, je to můj důvod žít, můj smysl života. Rostu osobně i profesionálně. Můj plán je zůstat žít tady v Peru a věnovat se tomu. Připadám si tady už opravdu superintegrována. Na akademii mi říkají „cosmocholita“. Dřív, když jsem někde vystupovala, třeba na nějaké konferenci, měla jsem u sebe italskou vlaječku, teď už mám peruánskou, protože se svým projektem reprezentuji Peru. Mluvíím také o problémech Peru, o kterých ani většina Peruánců neví. Říkají mi ‚Dozvěděl jsem se od nějaké cizinky, jaká je vlastně naše země‘. Říkají mi, že jsem ‚více Peruánka než brambory‘.“

(25.1.2018, Lima)

• Peruánská bublina francouzského expatriotismu

Mezi mými informátory jsem měla shodou okolností nejvíce Francouzů, celkem osm. Pouze u Francouzů se opakovaně objevoval jeden a ten samý narativ – vymezování se vůči „namyšleným francouzským expatriotům, kteří v Peru žijí ve své bublině, chovají se rasisticky a myslí si o sobě, že jsou něco víc“. Francouzští informátoři ve výpovědích vyjadřovali silný distanc vůči ostatním Francouzům, kteří mají kolonialistickou mentalitu, a přestože se jedná o krajany, nejsou schopni se s nimi přátelit či identifikovat. Je zajímavé, že informátoři jiných národností než Francouzi, toto téma neochoty se integrovat u svých spolukrajanů vůbec nereflektovali, ani se tak ostře nevymezovali proti případné privilegovanosti, jakkoliv ji většina považovala za velmi negativní jev. Je možné připisovat to francouzské koloniální minulosti, která v některých dodnes zanechala pocit nadřazenosti. Ten je však u většiny mých informátorů velmi razantně odmítán.

Virgille:

„Nepovažuji se za expatriota. Je tady mnoho expatriotů, kteří sem přijedou a zůstávají v té své bublině. Ne. Já jsem chtěl poznat tu zemi. Mám více přátel mezi Peruánci.“

(9.2.2018, Lima)

Olivier:

„Hádal jsem se tady hodně s cizinci, co tu žijí. S těmi, co měli hrozně kolonialistickou prospěchářskou mentalitu. Byli to sice Francouzi, ale vůbec jsem nebyl schopen se s nimi identifikovat. Taková ta expatriotská mentalita. Měl jsem s tím strašný problém, když jsem s nimi pracoval na té střední škole, mysleli si o sobě dokonce, že jako Evropané jsou nějaká jiná kasta než Peruánci, chovali se k nim špatně, diskriminovali je a tak. Dokonce i své vlastní kolegy! Já jsem byl pravý opak, vždy jsem se spíš chtěl s těmi Peruánci integrovat.“

(1.2.2018, Lima)

Eric:

„Opravdu jsem zápasil s tím, být součástí společnosti. Zapadnout. Když opustíš takové to ‚Oh já jsem francouzský expat a jsem tady ve své francouzské komunitě‘. (pozn. imitující namyšlený tón hlasu). Jako imigrant potřebuješ lidi. Já jsem spíš utíkal od Francouzů nebo Španělů... chtěl jsem se spíš stýkat s Peruánci. Francouzi nejsou typický migranti. Ne tak moc, jako Španělé. Nemáme historii migrace za prací, tak moc jako jiné národy. Taky Francouz by o sobě nikdy neřekl ‚Já jsem imigrant‘. Řekne ‚Já jsem expat‘. Což je třídní termín. Je daleko víc na úrovni říct ‚Jsem expat‘.“

(18.1.2018, Lima)

V jednom neformálním rozhovoru mi na toto téma moje česká informátorka Jana řekla, že zná jednoho Francouze, který má vyloženě koloniální myšlení, což by mohlo podpořit hypotézu, že se jedná o typický rys:

„Mám jednoho známého Francouze, který si myslí, že kolonialismus je v pořádku, že by tady měl být privilegovaný, protože je něco víc než Peruánci. Je absolutně nemožné se s ním bavit. Je o tomhle bytostně přesvědčen.“

(23.3.2018, Lima)

Chtěla jsem s oním Francouzem udělat rozhovor, protože někoho takhle vyhraněného jsem ve své skupině informátorů neměla, ale bohužel bez úspěchu. Pouze Cédric mi v rozhovoru sdělil, že žije ve své francouzské bublině a prakticky neví, co je

to Peru nebo Lima, přestože má peruánskou manželku a dítě. Z Peruánců se stýká maximálně s jejími přáteli, kteří jsou ze stejné vyšší společenské třídy. Jinak učí na francouzsko-peruánské střední škole, kde se stýká pouze s dalšími Francouzi. Tuto svou izolovanost si uvědomuje a je v ní spokojen:

„Žiju v bublině, a moc z ní nevycházím a moc toho nevidím. Takže ta země, ve které žiju, na mě nemá moc velký dopad. S nikým se moc nestýkám, mám svoje kolegy v práci a mám přátele mé manželky a nic moc víc. Máme s manželkou stejné vzdělání. Jsem ze stejné společenské třídy, a tak si rozumíme. Mezi přáteli mám hlavně Francouze. Taky člověk má méně možností, když máte dítě. Žiju v bublině práce, rodina a dítě. Nic víc.“

(13.3.2018, Lima)

• Autoetnografická zkušenost: nadržování *gringos* a *blanqueamiento* v online prostoru

Sama jsem měla v rámci reflektování bělošství v peruánské společnosti několik zkušeností s jistou privilegovaností či jiným zacházením vůči mé osobě. Jednou ze situací byla konfrontace s tím, že by mi mohlo být nějakým způsobem nadržováno, protože jsem *gringa*. Sama jsem nic takového do té míry nepociťovala, pouze jsem vnímala extrémní zájem ze strany mužů. Měla jsem však pocit, že se mi všechno v Peru extrémně daří. Vždycky jsem potkala spoustu skvělých lidí, všichni na mě byli moc milí, ochotní, nápomocní, nic nikdy nebyl problém. Bavila jsem se na toto téma v roce 2016 s mým peruánským expartnerem, který mi oponoval, že se mi všechny ty pozitivní situace nedějí proto, že by Peru mělo nějaké speciální kouzlo, ale protože jsem *gringa*. Moje první reakce na tento výrok byla jednoznačně odmítavá a snažila jsem se vůči němu vymezovat. Představa, že by mi někdo nadržoval kvůli původu nebo barvě pleti, mi byla nepřijemná. Stejně jako moji informátoři, ani já nevnímala privilegovanost jako kladnou a žádoucí zkušenost. Připadalo mi, že to odnímá nějaké moje individuální lidství a vlastně to degraduje možnost, že bych lidem byla zkrátka sympatická jako člověk.

Další zkušeností bylo zažívání symbolického *blanqueamiento* skrze mou osobu, a to především v online prostoru. Toto téma souvisí s *bricherismem* a partnerskými vztahy s *blancos* a *gringos* po vzoru „vylepšení *rasy*“. Nemusí však nutně souviset pouze s partnerstvím, objevuje se i v rámci přátelských vztahů. Symbolické zbléní a vzestup na společenském žebříčku totiž může přinést i přátelství s *gringos* nebo *blancos*. Stalo se mi několik situací, které jsem původně nechápala, přičemž se jednalo především o vehementní snahu fotit se se mnou, a to dokonce i od cizích lidí, které jsem nikdy v životě neviděla. Jak mi vypověděla v rámci neformálního rozhovoru v roce 2018 informátorka Jana, často podobné situace zažívala a jedná se o běžnou praxi. K symbolickému zbléní totiž dochází i v online prostoru na sociálních sítích, a to sebereprezentací s žádoucími lidmi, kteří mohou být slavní, bílí nebo ideálně obojí. Člověk zveřejní takovou fotku, napíše k ní komentář typu „S mou blízkou kamarádkou na pláži“ a hned působí zajímavěji, že má ve svém okruhu blízkých přátel nějaké *gringos*.

Nejprekvapivější zkušenost tohoto typu jsem měla v roce 2010 při cestování po severu Peru ve městě Pacasmayo, které je vyhlášené jako surfařský spot, ale není nijak zvlášť turistické. Šla jsem cestou směrem na pláž a skupinka mladých lidí, několik mužů a žen kolem dvaceti let, mě zastavila s prosbou, zda by se se mnou mohli vyfotit. Nabídli mi za to dokonce plechovku piva. Moje španělština byla v té době velmi špatná a dlouho jsem si myslela, že jim špatně rozumím. Polopaticky mi opakovali: „Ano, tady máš pivo, pojď se s námi vyfotit.“ Svolila jsem, dostala jsem plechovku, pokoušeli jsme se bez úspěchu o konverzaci a já pokračovala dál na pláž. Jednalo se o zajímavý protipól vůči okrádání *gringos* a účtování vyšších cen. Tady jsem dostala dokonce „zaplacenou“, a to za investici do symbolického vylepšení svého (online) statusu. Ačkoliv je samozřejmě nemožné s jistotou tvrdit, jaký byl opravdový motiv dané skupinky vyfotit se se mnou.

Měla jsem víc zážitků tohoto typu, které svědčí o tom, že přátelství a prezentace s *gringos* nejen v každodenní realitě, ale také v online prostoru je v Peru velké téma, které úzce souvisí právě s preferencí a jistou adorací všeho bělošského.

• Profesionální uplatnění: „Je z Evropy, tak je jistě schopnější.“

Jane:

„Lidi si myslí, že jsem zázračná, jen proto, že jsem z Irska. Zajímají se, ptají se mě na tolik otázek. Opravdu si myslím, že pro mě je tady víc příležitostí. Tam kde učím, jsou jenom Američané, já jsem jediná Evropanka. Na plný úvazek zaměstnali jen 3 Američany a mě. Na poloviční úvazek pak už Peruánce. Na univerzitě mám smlouvu na rok, ale pak nevím. Někdy to tady úplně miluju! Miluju učit a v Irsku bych to nemohla dělat, musela bych mít PhD. V Irsku bych jen byla v kanceláři a pracovala jako účetní.“

Ta univerzita, pro kterou pracuji má partnerství s americkou univerzitou. Ale jen protože mluvím anglicky, tak jsem privilegovaná pro ty pracovní příležitosti. A přitom si myslím, že je tady mnoho Peruánců, kteří by mohli dělat moji práci lépe. Kdyby tady bylo pracovní místo a ucházeli by se o něj dva lidé, jeden Peruánc a jeden cizinec, měli by stejné vzdělání všechno, myslím, že by to dostal ten cizinec. I to, co mi lidé tady říkají, že na Peruáncích je jisté stigma, že nejsou tak pracovití. Možná to souvisí s tím, jak jsou nespolehliví a nedochvilní. A zároveň si myslí, že Evropani jsou extrémně pracovití. To jsem slyšela. Zároveň je tady skoro jako stigma, že Evropani jsou ti milí bohatí lidé z ciziny, co mají hodně peněz. Někdy se ke mně chovají s daleko větším respektem, protože lidi automaticky předpokládají, že jsem bohatá. Ale zároveň protože neumím španělsky, lidé mě mohou využívat.“

(10.2.2018, Lima)

Lena:

„Tady jako cizinka máš automaticky jiný společenský status. Ať se ti to líbí nebo ne, jsi prostě jiná. Máš výhody i nevýhody. Například i na akademické půdě tě berou daleko víc vážně, pokud jsi z ciziny, než kdybys studovala tady. Jako ženu tě tady neberou moc vážně, ale když jsi žena z ciziny, tak už máš nějakou váhu. Respektují tě.“

(20.3.2018, Lima)

Carlotta:

„Zažívala jsem tady bílou privilegovanost (pozn. white privilege). Například v práci, pracuji pro realitní kancelář a ti velmi bohatí lidé, kteří si hledají realitní makléře, aby nabídli vlastní nemovitost zákazníkovi, si mě bohužel vyberou a dají mi přednost před jinými potenciálními makléři, protože straní bílým. Takže to je prostě bílá privilegovanost.“

(12.9.2023, online)

Annika:

„Našla jsem si práci snadněji, protože jsem byla cizinka. A taky jsem cítila, že mi víc důvěřují. Třeba já jsem v práci měla klíč od trezoru, skříňky, ve které byly všechny peníze.“

(4.9.2019, Lima)

Karen:

„Určitě jsem pocítovala to, že se ke mně chovali líp. Třeba v práci, žádala jsem si o práci v divadle a podle mě určitě zafungovaly moje blond vlasy a velká prsa. Přeci jen, jak je v Peru ten rasismus v kombinaci se sexismem, tak prsatá blondýna má dveře otevřené.“

(23.1.2020, online)

Nutno dodat, že toto privilegované zacházení není vždy pravidlem, které budou *gringos* zažívat vždy a všude. Zajímavou výjimkou je zkušenost Hany, která naopak jistou privilegovanost očekávala, když si hledala práci, s projevy tohoto typu se však nesetkala. Hlásila se na pozici administrativní pracovníce v kanceláři a roli mohlo hrát to, že neuměla španělsky:

„Moje očekávání, které se vlastně bohužel nepotvrdilo, bylo to, že jsem si, přiznám se, trošičku připadala malinko navrch, že jsem cizinka. Uměla jsem anglicky, tak jsem předpokládala, že by mi mohli dát trošičku přednost před místními. Hlásila jsem se vlastně do kancelářské práce, nějaké administrativy. Ale bohužel jsem nedostala ani jednu odpověď. Neuměla jsem španělsky teda. Zkoušela jsem to dlouho, zkoušela jsem to asi 10 měsíců, kdy teda se mi nic nepodařilo.“

Já jsem tehdy byla vystudovaná učitelka němčiny, ale nikdy jsem nechtěla jít učit, protože jsem se toho obávala, charakterem jsem introvert, a chodit stát každý den před skupinu a vykládat, necítila jsem se na to. Ještě kor v cizí zemi. Načež mě k tomu David (pozn. bývalý partner) dokopal. Takže já jsem tam pak začala učit němčinu. K mému překvapení jsem zjistila, že tam jsou docela početné německé rodiny, velká německá skupina, mají tam bohaté německé školy, tam jsem se uplatnila.“

(20.7.2019, Praha)

• Autoetnografická zkušenost: být za mezinárodního významného hosta

Sama jsem se s výjimečným chováním vůči mé osobě setkala také na akademické půdě. Stáž v Limě jsem měla na Universidad Ricardo Palma, v září 2019 jsem šla na fakultu pro potvrzení o stáži a profesor, který mi měl dát razítko na daný dokument, mě požádal, ať dorazím do auly, kde právě probíhal „den poesie“ a autorské čtení. Před začátkem jsem se jen mezi řečí zmínila o tom, že jsem jako malá hodně psala básně, ale nyní se tomu už tolik nevěnuji. Při úvodním slově události padlo, že se zde nachází významný host z Evropy, antropoložka Lucie Remešová z České republiky, která se také věnuje poesii. Objevila jsem se tam přitom prakticky omylem. I po skončení události se ke mně chovali jako ke vzácnému hostovi, byla jsem představena samotnému rektorovi univerzity a udělali jsme si společnou fotku pro sociální sítě atd.

Velmi podobné zkušenosti mi popisovala informátorka Jana v rámci neformálního rozhovoru v roce 2018. Účastnila se jedné konference, kde její účast vyzdvihovali a zvyšovali tak status dané události na mezinárodní.

• Reflektovaný a nechápaný endorasismus

José:

„Říká se, že ‚nejhorší nepřítel Peruánce je jiný Peruánec.‘ Dokonce na to téma byla kampaň na téma ‚nejsme vzájemně nepřátelé‘. Je to taková ta obecná nedůvěra. Všichni tady kradou, politici kradou, tak co bych nekradl i já. Je to vlastně normální a nikdy nevíš, zda tě někdo neokrade. Ta nedůvěřivost je ve vzduchu. Lidem přijde normální okrást tě. A děje se to i mezi místními.“

(10.2.2018, Lima)

Michael:

„Například když jsem cestoval autobusem, lidé se mnou mluvili velmi příjemně a zdvořile a začali mi povídat věci jako že je tady hodně špatných Peruánců, kteří jsou zloději. A to mi říkali sami Peruánci! Mluvili tak, jakože Peruánec je špatný člověk, ale já jsem dobrý člověk. Aniž by mě znali, udělali takové zobecnění. Jsou velmi diskriminační vůči svým vlastním lidem. Taky se ke mně nechovali tak přísně, jako k samotným Peruánům, a to bylo spojené s barvou mojí pleti a s národností.“

Byl jsem hodně v kontaktu s vyšší třídou v Limě, kvůli té německé střední škole, kde jsou děti z bohatých rodin. A jak jsem se v takových situacích cítil? Je to velmi těžké, protože nejdříve tě to velmi překvapí. I když jsem na to byl teoreticky připraven. Protože NIKDY se mi nic takového nestalo. Reaguji tak, že se snažím trochu narušit ty stereotypy a říct jim ‚Jenom proto, že jsem Němec, neznamená, že.....‘ a zaujmout kritický postoj. Posdílet trochu tu mou perspektivu.“

(11.9.2018, Lima)

Eugenie:

„Já jsem na první pohled gringa a lidé mi dávají větší důvěru, než by dali vlastnímu sousedovi. Je to opravdu divné. Protože je hodně rasismu a diskriminace mezi samotnými Peruánci. Peruánci si vzájemně moc nevěří, když se neznají. Dokonce se mi stalo v jedné restauraci v Piure, bylo to na začátku a nemluvil jsem moc dobře španělsky, byla jsem tam s jedním kamarádem Peruánцем a číšník v té restauraci mi řekl něco jako ‚Jak tady můžeš být s někým, kdo je takhle ošklivý?‘ Příšerné! Myslela jsem si, že jen špatně rozumím a když jsme odešli, tak mi to ten kamarád vysvětlil, jak byl extrémně nezdvořilý. Strašné!“

(19.9.2018, Lima)

Informátor Ondřej mi vyprávěl o dvou jeho kamarádech, přičemž jeden, který byl bělejší, měl na toho druhého rasistické vtipy, které ovšem údajně myslel v dobrém:

„Třeba Alfredo a Fernando, kdy jeden je z té bohaté limské rodiny a druhý je takovej peruánskej bejk, Je to úplně jinej druh člověka z Limy, než je ten Alfredo, přestože to byli nejbližší kamarádi, než teda ten Fernando zemřel teď na covid. No a ten Alfredo na něj dělal neustále rasistický vtipy. Vždycky se na tom chytli. On to vždycky dělal dobrosrdečně, že jo, ale vždycky jakoby tam trošku vypích, že Fernando je.... Já nevím, jestli je primitiv, ne primitiv, byl taky z Limy chlap, ale vypadá prostě jako peruánskej bejk.“

(27.7.2022, Praha)

• Klasismus jako signifikantní rys peruánské společnosti

Jane:

„Ta společnost tady je úplně šílená. Ty společenské třídy. Nejsou ani tak rasisti jako klasisti. Opravdu mě to překvapilo. Jsou tady tak obrovské stereotypy mezi bohatými a chudými lidmi. Je to daleko víc, než jsem do té doby kdy v životě viděla.“

(10.2.2018)

Virgille:

„A ještě jedna věc, co mě opravdu šokovala, jak jsou tady klasisti. Opravdu hodně klasisti. Je to něco, co mě šokuje dodnes. Tenhle byt, co mám (pozn. moderně zařízený byt ve čtvrti Barranco, kde jsme také vedli náš rozhovor), je v Evropě klasická střední třída, ale tady to tak není, tady je to něco víc.“

(9.2.2018, Lima)

Virgille:

„Myslím si, že problém klasismu je v Peru stejně vážný jako rasismus. Je tu mnoho diskriminace na základě socioekonomických a třídních rozdílů. V peruánském kontextu existuje typ klasismu jako diskriminace v zaměstnání, nerovný přístup ke zdravotní péči, sociální stigmatizace...

Například vzdělání. Veřejné školy nenabízí stejnou úroveň jako v soukromé. Existuje několik dobrých veřejných škol, ale místa jsou omezená, proto musí mít mnoho rodičů peníze, aby mohli nabídnout svým dětem dobré studium. Například sestra mé přítelkyně nemá dostatek prostředků na to, aby svým dětem nabídla dobré studium. Možnosti vzdělávání se tedy mohou lišit podle společenské třídy.

A to samé, pokud jde o zdraví. Táta mého kamaráda potřebuje urgentní operaci kýly, je tu možnost operace v dobré veřejné nemocnici, ale je tam dlouhá čekací listina, takže bude muset prodat svůj motocykl, aby mohl mít operaci rychleji v soukromé nemocnici. Já sám si platím měsíční pojištění na soukromé klinice, abych neměl problémy v případě nouze. Jak víš, jsem z Francie, kde systém nedělá rozdíly mezi různými sociálními vrstvami, pokud jde o zdraví. Je důležité zdůraznit, že podle mého názoru boj proti klasismu zahrnuje řešení ekonomických a sociálních nerovností a že informovanost a vzdělání jsou klíčem ke změně postojů a úsilí o inkluzivnější a spravedlivější společnost.“

(1.2.2024, online)

Služky v domácnosti *empleadas* a chůvy jako explicitní příklad klasismu

Jana:

„Tohle mi rvalo srdce od začátku. A já jsem žila tenkrát v Pueblo Libre v jednom domě pro studenty, kde pronajímali pokoje, tam bylo asi patnáct pokojů, skoro všichni jsme byli studenti a byla tam Margarita, která byla jakože ta služka pro celej ten dům, měla tři děti, byla to rozvedená matka a žila na střeše tam v takových dvou pokojících a jakože měla uklízet a občas nám něco pomoci, občas vařila a tý tenkrát platili asi 450 solů měsíčně (pozn. asi 2600,- CZK), minimální plat byl tenkrát 750. Matka se třema dětma! A to, jak se k ní chovali, ty majitelé toho domu, to bylo šílený! Já jsem se tenkrát bouřila proti nim, protože jsem se na to prostě nemohla koukat.

Potom mě jedna kamarádka vzala k sobě domů, taky v Pueblo Libre, měla takovej barák, ale všechno takový jako zaprášený, taky žádný hogo fogo. Přišly jsme tam, byla tam maminka, tak jsem pozdravila maminku a byla tam ještě jedna paní a kolem ní ona jen tak prošla a ani mě nepředstavila. A já říkám ‚A takhle paní, to jako je kdo?‘ A ona ‚Nee to nic..‘ A já říkám ‚Ale jako kdo to je!?‘ a ona ‚No to je naše služka.‘ A taky normální střední třída, žádný hogo fogo a ta tam s nima i bydlela. Potom s dalším kamarádem jsem byla u něj doma a vycházeli jsme z jeho pokoje a prostě tam prošla služka, a on mi řekl ‚Počkej, počkej chvíli.‘ Jako abych jí neviděla, prostě mi jí nechťel ani představit.

Pak jsou ale lidi z vysoký třídy, kde je to o tom, že maj služku tady v Limě jednu a další služku v domě na pláži. Před rokem jsem byla poprvé v Asii (pozn. Asia je městečko na pláži jižně od Limy) na pláži u našich známých a tam jako je to úplně šílený. Tam jako služky

v uniformách, samozřejmě všechny tmavý, a my jsme tam vešli do toho obýváku nebo do té jídelny, bylo tam okno do kuchyně, ona tam stála v uniformě a čekala, až nám začne servírovat jídlo.“

(1.2.2018, Lima)

Kurt:

„Co mě hodně negativně překvapilo, bylo jak špatně je tady placená práce, jako například každý má tady svoji služku, jsou extrémně špatně placené. Ten klasismus, to na mě mělo velmi hluboký dopad. Rasismus s tím jsem se setkal, i v Německu je rasismus, ale ten klasismus, to v Německu vůbec není.“

(9.2.2018, Lima)

Kate:

„No a taky protože máme Sofii Luisu, která pomáhá v domě, a protože je to malý byt, není toho ani tolik co uklízet a udržovat. Nemám zahradu, o kterou se musím starat. Sofie Luisa dělá těžké domácí práce, nemusíš se o to starat, stlaní postele nebo mytí nádobí... jdeš do práce a vrátíš se do čistého domu. Nevracíš se domů jako ‚Bože, musím udělat tohle a tohle.‘ Mít druhou směnu. Je to úžasné. A ta pomoc je tady dostupná. Ve státech by to stálo mnohem více peněz, kdybychom si nechali udělat úklid domu i jednou týdně.“

(16.09.2018, Lima)

Líliá:

„Moji rodiče tady hodně pracovali a nechávali nás se sestrou s chůvami. Byli to aymaras, serranas... Naučily mě hrozně moc věcí ohledně místního čarodějnictví. Tento magický element je to, co mě na Peru přitahuje.“

(30.11.2017, Lima)

Autoetnografická zkušenost: submisivní *empleada* a život v komůrce pro služku

Velkou část mého pobytu v Peru jsem bydlela v domě rodičů mého expřítele Tonyho, kam také denně docházela *empleada*. Měla na starosti především úklid a vařila spolu s Tonyho matkou. Nenosila uniformu a bylo vidět, že je s rodinou v přátelském vztahu, přesto se chovala velmi submisivně, a to především ke mně. Co do etnické identifikace nebyl její vzhled příliš rozdílný od jejich zaměstnavatelů, přesto byl znát klasizovaný způsob chování a performovaná podřízenost osoby nižší třídy. Tonyho rodina totiž byla velmi dobře finančně zaopatřena a její členové měli po emigraci v 90. letech americké občanství. Jejich společenský status se tak výrazně zvýšil a došlo zde k určité formě *blanqueamiento*.

S Tonym jsme bydleli také v bytě v Miraflores a to v domě, který byl svým luxusním zařízením a koncepcí zjevně stavěn pro tu nejvyšší třídu limské společnosti. Na chodbách byl mramor, zdobná zábradlí apod. V přízemí domu byl v malé kukani vrátný, který vstal pokaždé, když jsem se přiblížila ke dveřím, submisivně se uklonil, pozdravil a dveře mi otevřel. Každý byt v domě byl také koncipován tak, aby v něm bydlela *empleada*. Byt měl dva vchody, jeden pro majitele bytu a druhý pro služku. Za vchodem pro služku byla úzká chodba a malý pokoj bez oken, který byl spíše kumbálem než plnohodnotnou místností. Chodbička pokračovala dále do malé kuchyně, která byla oddělena dveřmi od velké jídelny.

Dům se nacházel v jedné z nejlepších čtvrtí, byl luxusně zařízen i koncipován, rozloha bytu byla zhruba 80 m². Přesto byl nájem extrémně levný (jednalo se asi o 19 000,- CZK). Přímo pod okny totiž byla velmi hlučná čtyřproudová dálnice a semafor, přičemž Peruánci mají tendenci neustále troubit (a hlavně když skočí zelená). Okna netěsnila a vše bylo obalené obrovským množstvím prachu a zplodin z aut. Ironií tedy bylo, že jsem se do pokojíčku pro služku nakonec sama přestěhovala. Byla to jediná místnost, která neměla okna a nebyl v ní slyšet hluk a cítit smrad z dálnice, která tam v době výstavby domu zjevně nestála.

4.4.1.2. Konstrukty krásy: „V Evropě by si o něj holka neopřela kolo a tady je za boha.“

• Zájem o *gringas* a *gringos* ze strany mužů a žen

Jana:

„Co bylo těžký, na co jsem si taky nemohla zvyknout, takový to, že na tebe řvou, protože jsi blondýnka na ulici, gringa nebo že ‚beautiful‘... že chlapi samozřejmě, když jsem cestovala sama, tak každé den byly návrhy. Jako je to částečně lichotivý ten první den, ale pak to začne být docela nepříjemný.“

(2.2.2018, Lima)

Carlotta:

„Teď už to není tak hrozné, ale když jsem sem přijela před deseti jedenácti lety, tak to bylo až otravné. Pokřikovali na mě na ulici a tak... dokonce si mě fotili!“

(1.2.2018, Lima)

Hana:

„Rozhodně jsem u něj pocítovala, že chce Evropanku (pozn. expartner Peruánc). Já nevím, jestli pro něj ty Peruánky byly nevzdělané nebo nevím v čem. Tu Evropu viděl trošku vzdělanější, nemyslím si, že to bylo tím, že by se chtěl sám někam dostat, vzhledem k tomu že žil už jinde, tak ta mentalita se mu podle mě líbila víc než peruánská. Byl z bílé rodiny. Černé vlasy, černé oči, ale bílý.“

(20.7.2019, Praha)

4.4.1.3. Existují v peruánské společnosti nějaké formy diskriminace *gringas*?

• *Brichero* nemůže být *blanco*

Ukázkovým příkladem toho, jak je *bricherismus* spojován s etnicitou, jsou dva muži, Rodolfo a Lucas. Oba jsou finančně zaopatřeni, mají dobrou práci a byty v lepších čtvrtích. Rodolfo je právník žijící v Miraflores a *afroperuano*, Lucas je spisovatel a žurnalista žijící v Barrancu a *blanco*. Jejich strategie a způsoby chování jsou prakticky identické. Oba provozovali (a možná stále provozují) CouchSurfing (viz další příloha *Lovení gringas přes CouchSurfing*), platformu nabízející ubytování zdarma u sebe doma. Skrze tuto platformu se seznamují s velkým množstvím *gringas*. Fotky s nimi dávají hojně na sociální síte a s *gringas* také skoro výhradně navazují partnerské vztahy.

Lucas vykazuje znaky člověka, kterému se slangově říká *pituco*, bílého snoba z Limy vyšší společenské třídy. Stýká se ve své bublině s lidmi podobného typu a vůči *bricheros* se ostře vymezuje. Když jsem ho v rozhovoru konfrontovala s tím, proč on není *brichero*, když vykazuje některé typické znaky, odpověděl mi, „že to nemá zapotřebí“. Jako *blanco* se zbělovat nepotřeboval. Nikdo nikdy mu zároveň status *brichera* nepřipisoval.

Rodolfo byl finančně zaopatřenější než Lucas, měl lepší vzdělání i práci a luxusní byt v Miraflores. Kvůli vztahům s *gringas* je však neustále označován za *brichera*, je mu nepřímou podsouváno to, že se tak snaží o další zbělování. Jako „klasického *brichera*“ ho označilo několik našich společných známých. On se vůči těmto narážkám vždy ohrazoval tím, že mu jen závidí.

Tento příklad poukazuje na to, jak je označení *brichera* úzce provázané s vizualitou.

• Lovení *gringas* přes CouchSurfing

Lovení *gringas* přes platformu CouchSurfing (dále jen CS) je velmi rozšířené a efektivní a praktikují ho *bricheros* z hor i z pláže, mezi kterými je tento způsob mimořádně rozšířen. CS je systém založený na reciprocitě nabízení ubytování zdarma na svém „gauči“, který funguje od roku 2004 a cca před deseti lety se těšil obrovské popularitě.⁷ Člověk se na webové stránce CS mohl zaregistrovat jako cestovatel, hostitel nebo obojí a hledat či nabízet ubytování. Pokud někdo někomu nabízí ubytování u sebe doma zdarma, může to budít obavy, především u cestovatelek. Existoval proto systém tzv. referencí, kdy si každý mohl přečíst, co ostatní uživatelé o dané osobě napsali jako o hostiteli či hostovi. CS se také nachází na velmi tenké hranici mezi cestovatelským serverem a „nenásilnou seznamkou“, pokud mezi hostitelem a hostem vzniknou sympatie. *Bricheros* především v jejich hlavním městě, Cuscu, mají díky tomuto serveru doslova žně. *Gringu* mají u sebe doma a při svádění jsou tak o krok napřed.

Sama jsem CS v letech 2010–2016 velmi hojně využívala po celém světě, jako hostitelka i jako cestovatelka. Obrovskou zkušenost jsem měla právě v Peru, v Limě, a především v Cuscu, kde se jedná o velmi rozšířený fenomén. Ubytování pomocí CS jsem v Cuscu poprvé sháněla s kamarádkou, když jsme zde trávily Silvestra 2013–2014. Při hledání možných hostitelů se mi zobrazilo neuvěřitelné množství profilů, nejmíc z celého Peru. Není to překvapivé, protože Cusco je peruánská turistická destinace číslo jedna. Mnoho profilů se apriori prezentovalo vymezováním proti *bricheros*. Velmi často se jednalo o vyjádření typu: „Pozor na *bricheros*, kterých je tady hodně, já jsem ale jiný! Chci navázat přátelství a ukázat vám autentické Cusco.“

• Autoetnografická zkušenost s *bricherismem* a „plážovým milovníkem“ Pedrem

V průběhu mé první návštěvy Peru (a Ekvádoru) v roce 2009 jsem se seznámila s Peruáncem jménem Pedro, se kterým jsme navázali romantický vztah. Až zpětně jsem schopná reflektovat, že jednalo o velmi klasického „plážového *brichera*“, v daný moment jsem si to samozřejmě neuvědomovala. Jak jsem již uvedla v podkapitole věnované klasismu, Pedrova rodina žila v podmínkách extrémní chudoby, a to ho zjevně vedlo k těmto praktikám.

Co se týče samotných projevů Pedrova *bricherisma*, choval se přesně jako reprezentant modelu popisovaného v kapitole 4.3.4. teoretické části. Jednalo se o lichocení v superlativech, výroky o obrovské osudové lásce a zasaženém srdci a o mimořádnosti našeho setkání. Klasický byl také předpoklad, že mám mnoho peněz a budu platit většinu výdajů. Některé z těchto situací jsem reflektovala v e-mailu, který jsem Pedrovi poslala před mou další plánovanou návštěvou Peru v září 2011. Vymezovala jsem se v něm, že nechci, aby se opakovaly situace, kdy mě finančně zneužíval. Toto je klíčová část e-mailu:

⁷ K dnešnímu dni má web kolem 14 milionů členů po celém světě. <https://about.couchsurfing.com/about/about-us> (31.1.2022)

Popularita CouchSurfingu však postupně opadla především s nástupem pandemie. Jak je uvedeno na stránkách hned po přihlášení, administrátoři a tým, který tuto platformu vytvářel již nemůže pokračovat v tom, poskytovat své služby zdarma. Stojí zde doslova:

Vzhledem k náročné realitě, kterou přinesla pandemie COVID-19, nebude Couchsurfing brzy schopný dostát našim finančním závazkům. (...) Od 14. května 2020 žádáme členské příspěvky ve výši 59,00 CZK měsíčně nebo 309,00 CZK ročně při platbě předem, abychom Couchsurfing udrželi při životě. Tento členský příspěvek je nutný pro přístup na webovou stránku Couchsurfing a do mobilních aplikací. Vaše členské příspěvky budou použity na podporu Couchsurfingu během pandemie COVID-19 i mimo ni a na zajištění bezpečnosti této komunity.

<https://www.couchsurfing.com/contribution> (31.1.2022)

Musím ti napsat ještě něco o mých zážitcích s tebou v Peru, které se mi moc nelíbily a chci, aby se tyhle zkušenosti už nikdy neopakovaly!! Taky abys lépe pochopil můj úhel pohledu ohledně peněz a života:

Nepotřebuji boháče, ale zároveň nechci muže, který si myslí, že jsem „bohatá gringa“ (nejsem, nepocházím z bohaté země a jsem studentka), která bude neustále za všechno platit a který bere moje peníze jako samozřejmost. Nevím, jestli jsi se takhle choval pouze se mnou, ale Tvoje chování ohledně peněz bylo pro mě poněkud nesnesitelné. Vysvětlím ti to:

Zaplatila jsem ti za surf 150 PEN⁸, dokonce víc, než kolik jsi po mě chtěl a nedělá mi to žádný problém, opravdu, je mi potěšením zaplatit ti za tak dobrý surf, ALE poté, v průběhu mé cesty z Cusca do Limy, už jsem opravdu neměla na účtu žádné peníze! Mnohokrát jsem tě na to upozornila, ale ty jsi to vůbec nebral na vědomí a když jsme přijeli do Limy, tak jsem ti řekla, že už nemám peníze na to, všechno za tebe platit a ty jsi se na mě naštval a celou cestu v autobuse jsi se mnou ani nepromluvil. Pamatuješ?? Ale já jsem prostě už neměla peníze, což jsem věděla a upozornila jsem tě na to už několik dní předem. Bylo to naprosto absurdní. To já bych se spíš měla naštvat na tebe. Absolutně neuvěřitelné.

A zažili jsme mnoho dalších situací, jako byla tato. Například můj poslední den v Peru – měli jsme velké zpoždění, protože jsi dodělal surf. A když už jsme konečně vyjeli na letiště, řekl jsi mi, že se musíš setkat se svým bratrem, protože nemáš peníze na to vrátit se z letiště zpět do Cieneguilly. V ten moment jsem myslela, že zešílím, protože už jsme na to letiště jeli pozdě a bratr tě navštívil DEN PŘEDEM u tebe doma!! Ale na ty peníze jsi se ho nezeptal. No a pak už jsme neměli čas jet za tvým bratrem, takže jsem ti musela dát další peníze, abys mohl zaplatit taxi a vrátit se.

Není to tak velký problém, ale z principu mi vadí, že jsi vždy očekával, že za tebe budu všechno platit a nikdy jsi nepřemýšlel nad tím, co by se mohlo stát, kdybych nemohla. Zažili jsme mnoho situací tohoto typu. Až přijedu do Peru vyzvednout si nový surf, uvidíme, zda se tvoje chování nějak změnilo a že to myslíš vážně.

(e-mailová komunikace ze 21. 9. 2010)

Pedro však slova z mého e-mailu naprosto nijak nereflektoval a situace se opakovaly. Vyvrcholení nastalo v momentě, kdy jsme byli ve městě Huanchaco necelých 600 km od Limy a Pedro mě postavil před hotovou věc, že nemá peníze na cestu nazpátek. Automaticky očekával, že mu lístek na autobus koupím já. Ostře jsem se vymezila, že mu na lístek nedám a ať si nějak poradí. Došlo mi, že mu jde opravdu jen o peníze a náš vztah jsem ukončila. Peníze po mě však chtěl i po našem rozchodu a mém návratu do České republiky. Vymýšlel si nejrůznější historky a důvody, proč potřebuje pomoc. Asi nejabsurdnější byla žádost o příspěvek na letenku do Švédska, kam měl namířeno za svou novou přítelkyní. Nakonec peníze sehnal a odcestoval, s dívkou má devítiletou dceru a ve Švédsku žije již přes deset let.

To, že existuje něco jako fenomén *bricherisma* jsem se dozvěděla až po několika letech a vlastní zážitky s „plážovým milovníkem“ Pedrem jsem si dala do kontextu. Byl to pro mě obrovský „aha moment“. Pedrův fokus na peníze, vydržování a snahu emigrovat byl naprosto zjevný. Jiný zážitek s takto „klasickým“ *bricherem* jsem už neměla. Snahu o „symbolické zbělení“ po mém boku (ať už jako pouhé kamarádky nebo partnerky) jsem však zažila mnohokrát.

• **Gringo ceny: být za „chodící peněženku“**

Neil:

„Za prvé, když se podíváte na ekonomickou elitu v Peru, jsou to převážně běloši evropského původu, takže lidé mají tendenci spojovat světlejší nebo bělejší pleť s bohatstvím, a tak je zjevné, že to je dynamika, do které jako bílý Evropan v Peru spadáte. Mnoho lidí předpokládá, že máte peníze.“

(6.11.2018, online)

Maya:

„Žiju tady už deset let a pořád si myslí, že mám víc peněz než ostatní.“

(27.1.2018, Lima)

Ion:

„Například já vím, že taxík sem z mého domu je mezi deseti a dvanácti soles. A řekli si mi 25. A já „jak jako 25!?!“ Protože jsi cizinec, tak účtuji víc.“

(12.9.2018, Lima)

Zora:

„Přístup ke mně jako k cizince byl takový, že když jsem bílá, tak mám automaticky strašně moc peněz. Než jsem se naučila plyně španělsky, tak mi běžně účtovali dvojnásobek až trojnásobek ceny. A mysleli si to i lidé, které jsem považovala za blízké kamarády. Byli z chudších poměrů a věděli, že tam dobrovolničím, ale stejně mě měli za bohatou. Třeba mi zavolali, ať jim pošlu peníze nebo tak.“

(13.3.2019, Praha)

Virgille:

„Teď už se mě ani nesnaží účtovat dražší ceny, ale na začátku se to samozřejmě dělo. Těch prvních několik měsíců. Ještě jsem nemluvil tak plyně, byl jsem trochu ztracený.“

(9.2.2018, Lima)

---

⁸ Cca 900,- CZK. Pedro se živil také jako výrobce (nejen balsových) surfů. Jeden mi dal jako dárek k 27. narozeninám, dva další jsem si u něj nechala udělat na zakázku.

Annika:

„Samozřejmě účtují vám vyšší ceny a zneužívali toho, že jsem španělsky uměla jen jako začátečník.“

(4.9.2019)

Eric:

„Máš sice tenhle vyšší společenský status, ale lidé ti účtují víc peněz. Stojí tě to tu „fakeness“ (pozn. falešnost), falešné vztahy, lži. Nikdy nevíš, kdy ti někdo lže. Můžeš se z toho zbláznit. Všechno je relativní. Všechno můžeme relativizovat.“

(18.1.2018, Lima)

• Autoetnografická zkušenost: okradení kamarádem

V listopadu 2023 jsem měla velmi překvapivý zážitek s kamarádem Ricardem z Cusca, který mě okradl i přesto, že se známe patnáct let a považovala jsem ho za blízkého člověka. Požádala jsem ho, aby mi v Cuscu koupil na trhu speciální mýdla z routy vonné, dal je kamarádům z Čech, kteří tam zrovna byli na dovolené. Identické produkty mohou sehnat i v České republice, ale samozřejmě s velkou přírůžkou. Předpokládala jsem také, že jemu bude naučtována lepší cena, než kdyby mi ho kupovali sami kamarádi. Za mýdlo si však řekl 6x víc peněz; 30 PEN (cca 190 CZK), přičemž jeho běžná cena je 2-5 PEN (cca 12-32 CZK). Ve finále bylo ještě dražší než tady v Čechách, kde se dá sehnat za cca 100 CZK. Moji přátelé neznali cen mu vše proplatili s tím, že jim peníze dám po návratu do Čech. Když jsem ho konfrontovala, co je to za naprostý nesmysl, tvrdil mi, že Cusco se za posledních pár let mimořádně zdražilo, je velmi kapitalistické apod. Bylo však zjevné, že mě jednoduše okradl a peníze navíc si nechal. Moji přátelé pak navíc objevili obchod, kde bylo mýdlo opravdu za 5 PEN. Podobný typ situace však v Peru není jinak ojedinělý a zažívaly ho i moji informátoři. Jde zkrátka o využití příležitosti, při kterém hraje roli mé *gringovství* a předpoklad, že mám hodně peněz a vlastně to není až takový hříšek.

• Autoetnografická zkušenost: opak *gringo cen*

Vlastní komentář v rámci rozhovoru s Ericem:

„Jednou se mi ale stal pravý opak. Byl to skoro zázrak. V lednu 2018 mě navštívili přátelé z Čech a byli jsme na prohlídce centra Limy. Když jsme se chtěli vrátit zpět do Miraflores, taxikář nám řekl fér cenu 15 PEN (pozn. cca 95 CZK). My jsme ale měli jen 11,50 PEN (pozn. cca 73 CZK) nebo bankovku 100 PEN. Přestože jsme byli do očí bijící skupinka gringo turistů, řidič nám dal dokonce slevu a akceptoval oněch 11,50 PEN. Řekl něco na ten způsob: „Peníze nejsou důležité, užijte si váš pobyt v Peru.“ Samozřejmě že tohle je naprosto mimořádná situace.“

(18.1.2018, Lima)

Vlastní komentář v rámci rozhovoru s Josém:

„Stalo se mi při průvodcování, že jsme zastavili mezi Paracasem a Nazcou v malém krámku u jedné paní. Patnáct lidí, všichni na první pohled turisté a ona nám jen tak dala jako dárky pět granátových jablek. Od té doby jsem se skupinou u ní vždy stavěla a motivovala osazenstvo, aby si u ní něco koupili. Tehdy to ale nemohla vědět a bylo velmi pravděpodobné, že nás vidí poprvé a naposled. Popřála nám šťastnou cestu a hezký pobyt v Peru a za žádnou cenu od nás nic za ty jablka nechtěla.“

(10.2.2018, Lima)

Příloha kapitoly 4.4.2. Reflexe místních obyvatel

4.4.2.1. Rasizovaná společnost: „Po staletí tady byla výchova k rasové nadřazenosti blancos.“

• Etnická sebeidentifikace a reflexe rasismu: „Vždyť jsme všichni *cholos*“

Antonio:

„Myslím si, že tady je diskriminace a rasismus. Ta forma rasismu, o které se domnívám, že tu existuje, souvisí s lidmi z vnitrozemských měst a s lidmi z venkova. Také s rasami, které determinují status. Například bílá rasa je normálně ta, která má pod kontrolou vysoké statusy, společenské, politické, ekonomické. Takže jo, vidím to pořád. Převládá to hlavně v Limě, kde se blancos cítí, že mají právo být nadřazení a lidé rasy, tedy lidé místní původní rasy, se vůči nim cítí být báznělivější, nejistější, nesmělí... To je tedy také problém, který mnohé zasáhl. Je tu spousta psychologických problémů, nejistoty prostě kvůli vaší rase. Které sám mám. Velmi málo. Překonal jsem to, věděl jsem, jak to zpracovat, věděl jsem, jak to dobře zpracovat, ale mám to tam trochu pořád, podvědomě. Ve velmi slabé míře.“

Mám kamarády, kteří se mnou vyrostli, jsme bráchrové na celý život, a oni jsou, jak se říká, víc andinos, jsou tmavší, než jsem já. A oni nejsou schopni mluvit s blancos se stejnou otevřeností jako já, ztrácejí před nimi odvalu a jsou nesmělí. Když k nim přistoupí nějaká dívka, blondýna se světlými očima, v nákupním centru nebo někde v obchodě, ve firmě nebo v restauraci, jsou jako kdyby ohromeni, trochu zvěšně a začnou se chovat trochu ustrašeně. No já ne, protože jsem měl bílé, opravdu BÍLÉ přítelkyně! Z Německa, Anglie, pak... Francie, nevím... tak to je pro mě normální. Čili já tomu rozumím jinak. Ale mám takové přátele, kteří jsou jako moji bratři a jdeme někam, a obsluhují je blancos, a oni se začnou chovat jako by byli vystrašení. A když je obsluhují lidé stejné barvy pleti, jsou uvolněnější, klidnější, dokonce vtipkují... ano, tohle je ještě hodně znát.“

I když je to lepší. Dříve bylo nemožné.... Pokud jsi byl blanco, hlavně v Limě, tak bylo skoro nemyslitelné mít přátele tmavší barvy pleti. Lidí byli v tomhle hodně opatrní, měli hodně předsudků. A pokud jste takového přítele měli, tak se od něj distancovala vaše rodina, nechtěla ho mít v blízkosti. Ale tohle všechno se mění, a to je dobře.“

(6.4.2023, online)

Mara:

„Myslím si, že je v peruánské společnosti hodně diskriminace a taky hodně rasismu. Taky je tu klasismus. Je možné pozorovat to v mnoha projevech. Například jak lidé oslavují, když se narodí dítě, které je bílé. Ty nadšené komentáře jako „Jé ten se ale povedl, jak je běloučký!“ Protože samozřejmě existuje idiosynkracie, že čím bělejší, tím lepší, čím více cizokrajný, tím lepší kvalita. A naopak, to, co pochází z Peru, co je domorodé, z hor, to je odmítané.“

Vůbec výrazy jako serrano a cholo se používají hanlivě. Cholo má silně diskriminační konotaci. Ale mám pocit, že za posledních deset, dvacet let došlo k nějakému redefinování a jakoby očištění těch negativních termínů jako cholo nebo serrano, došlo k nějaké kulturní obrodě nebo ke vzkříšení těch slov nebo jak to říct. Jako k ocenění toho našeho, naší kultury, která se odráží v mnoha aspektech. V našem jídle, gastronomii, hudbě. Hrozbě moc těhle kapel, které hrají cumbiu, se stalo superpopulárních. V letech 2000 – 2010 se ohromně zpopularizovala cumbia amazónica. Tohle bylo dřív naprosto nemyslitelné. Na té hudbě je to hodně dobře vidět, teď už hrají cumbiu třeba na diskotékách v Miraflores a San Isidru, což by se dřív nestalo. Mělo se za to, že to není hudba pro vyšší třídy limeños, protože to přichází z peruánského vnitrozemí.“

(14.2.2023, online)

Victoria:

„Je tady klasismus a rasismus a myslím, že obojí se manifestuje společenskou segregací. V některých případech se za to přičiní člověk sám, protože sám nevěří, že by mohl být v jiné společenské třídě, v jiných kruzích. Další způsob je ten, když nemáte povolen přístup na určitá místa kvůli tomu, jak vypadáte nebo se oblékáte. Ale nějaká forma diskriminace v Peru je vždy spojena s rasismem.“

(22.1.2023, online)

Roberto:

„Ano, v Peru existuje diskriminace a rasismus a je páchan bez relevantních změn od kolonialismu až do současnosti. Cítím, že lidé s určitým vzhledem mají mnohem více příležitostí k dosažení svých osobních cílů, zároveň si myslím, že lidé s určitými zvláštními rysy tmavší barvy pleti si během života vyvinou řadu emočních defektů v důsledku života v rasistickém a diskriminačním prostředí.“

(10.2.2023, Praha)

Henry:

„Ano! Existuje tady hodně diskriminace, rasismu a xenofobie, a to taky mezi námi samými. A tohle se v Peru s časem nemění, je to naopak pořád horší a horší. A existuje to ve všech možných podobách. Lidé, kteří pochází z provincií, mimo hlavní město, ale taky lidé, kteří žijí v Limě, mají mnoho problémů s identitou, se statusem, který vytváří onu xenofobii, ten rasismus, který mezi námi máme. No až se tohle stalo součástí peruánské kultury.“

Více než cokoli jiného se domnívám, že by se tomu měl věnovat prostor ve školách. Potřebujeme kvalifikované učitele, kteří by mohli učit děti, učit mladé lidi, jaká je naše etnicita, jaká je historie za tím vším. Nejen „Jste Peruáнец a tečka!“ Myslím si, že je třeba víc znát tu kulturu, odkud pocházíme, odkud je vaše rodina, naši předci.“

Je to vtipné, ale zároveň si myslím, že i když si lidé furt na něco stěžují nebo urážejí druhé, tak abych byl upřímný, myslím, že nás to vlastně „posiluje“, v uvozovkách. Že ve srovnání s ostatními zeměmi jsme čím dál silnější. Žene nás to dopředu. Ale zároveň... ta současná situace v Peru... nikdo neví, jak to skončí (pozn. protesty a nepokoje po odvolání prezidenta Castilla, které v Peru probíhaly v průběhu našeho rozhovoru). Myslím si, že se naše kultura stále více potápí. No kultura, no, to se nedá říct, protože rasismus a lhostejnost v Peru existuje od nepaměti, že jo? Jinými slovy, tohle se tady zažívalo vždycky. Otrokářství, konkvista, noví cizinci, kteří do Peru také přijíždějí... Podle mého názoru je na tom Peru stále jenom hůř a situace je naprosto nejistá a nepředvídatelná pro všechny, kteří nyní žijí v Peru, nejen pro Peruánce.“

(22.2.2023, online)

Juan:

„V Peru rozhodně existuje diskriminace a rasismus. Je tam strašně moc rasismu, ale nejen rasismu, ale taky klasismu. Myslím si, že otázka na etnickou sebeidentifikaci, co byla ve sčítání lidu, je důležitá. Může to pomoci, protože jsme multikulturní země, jak říkám, jsme velmi rozmanitá země a pokud člověk zná bohatství této rozmanitosti a ztotožní se s ní, je to podle mého názoru něco skvělého. Ta možnost rozvinout se jako multikulturní země, kterou jsme. Protože tohle je to opravdové bohatství Peru. Jeho lidé, ta směs kultur. A já věřím tomu, že navzdory všemu špatnému, je tady optimismus lidí, jejich víra za snahu změnit věci, které ti, co jsou nahoře u moci, nemění.“

(15.2.2023, Praha)

Ricardo:

„Jo je tady hodně diskriminace a rasismu ve společnosti, existuje to tady. Kvůli barvě kůže, společenskému postavení, statusu. Ale tak jako všude jinde.“

(9.6.2023, online)

Pablo:

„Peru je země, kde je rasismus a klasismus, takže tady existuje diskriminace kvůli rase, barvě (pozn. kůže) a také třídě.“

(3.7.2023, online)

Gonzalo:

„Já se cítím zcela jako cholo, serrano, indígena. Mám zvyky mé mámy, která je z hor a mluví kečuánsky. Dělal mi vždycky i jídlo typické pro hory a tak. Cítím se jako totálně namíchaný cholo, protože nejsem úplně ÚPLNĚ serrano, můj táta má i něco španělského. Ale já se cítím víc jako serrano.“

(5.8.2023, online)

Carla:

„V Peru je obrovská směs, od té doby, co sem udělali invazi Španělé, tak jsme promíchaní. Různé kultury, různé rasy. Já se považuji za mestizu, protože mám v sobě směs mnoha kultur, ras, zvyků.... Všeho. Ale když někomu řeknu, že jsem z Ayacucho, tak mi to nikdo nevěří. Lidi si myslí, že ženy s Ayacucho nosí prostě sukni a dva pletené copy a klobouček, mají tmavou pleť a neumí dobře španělsky. Můj táta se narodil v Limě, ve čtvrti La Victoria, která je trochu nebezpečná, ale zároveň tam bylo vždycky živo, umělci, muzikanti, on je sám hudebník, hrál na trubku a cajón, hodně cestoval. A máma je z Ayacucho, žila na statku se zvířaty, starala se o krávy, byla z hodně patriarchální machistické rodiny. Něco úplně jiného. A já mám v sobě směs těch kultur, a to se mi zdá krásné, líbí se mi to. Třeba moje máma mluví kečuánsky, ačkoliv to není její rodný jazyk, a mě to přijde opravdu krásné, chtěla bych se to taky naučit.“

(12.2.2023, online)

• Konkrétní formy diskriminace v peruánské společnosti: „Tu cholo de mierda!“

Roberto:

„Zažíval jsem hodně rasismu, hlavně ve škole. Tam jsem byl přímo urážen, že jsem serrano. Neustále a formou šikany. Je to bolestná zkušenost v mém životě, a i když jsem to samozřejmě už překonal, je to takový bolestný otisk, který se podepsal na mém dospívání.“

(10.2.2023, Praha)

Antonio:

„Ano, zažil jsem zkušenosti s rasismem. Zažil jsem to, protože si pamatuji, že v pubertě se mnou ty víc bílé holky nechtěly chodit. A tak. Ony vždycky chtěly bělejšího kluka, protože to značí nějaký status. Takže jsem to zažil s holkama, ale obecně s lidmi taky.“

(6.4.2023, online)

Eddy:

„Nadávali mi ‚zasranej negře!‘ a dalšími označeními kvůli mojí hnědé barvě kůže. Na škole, kam jsem chodil, tam byli všichni blanquitos. Ale nic víc než nějaké verbální urážky. Hlavně když jsem byl malý. Ale dodnes se mi to děje. Třeba jsem nějak blbě vstoupil do vozovky a ten řidič v autě na mě zakřičel ‚Aaaa ty zasranej negře!‘ Tak něco, ale víc nic.“

(12.8.2023, online)

Julia:

„Zrovna nedávno se mi stalo něco takového. Byli jsme taková smíchaná skupina Francouzů, Francouzek, Peruánců a Peruánek a šli jsme v Barrancu a my Peruánky, Peruánky jsme menší a ty Francouzi jsou vyšší a prostě se to pozná, že to byli cizinci a prošli kolem nás nějakí Peruánky a neřekli nám to přímo, ale začali urážlivě komentovat ‚Aaaa ty jsou bricheras‘. Bylo evidentní, že to bylo s despektem. A bylo to kvůli rase, kdybychom byli bělejší, tak by se to asi nestalo.“

(29.10.2023, online)

Juan:

„...Zato v Limě ano, že na mě někdo mluvil diskriminujícím, negativním způsobem, třeba mi říkali ‚sýre‘ (pozn. queso), protože jasně, sýr se vyrábí v Andách a já byl odtamtud. Způsob, jakým mi říkali serrano nebo se mě snažili nějak jinak ponižovat, protože jsem z hor, a ne z pobřeží. Když jsem byl v Limě, vždycky se mi něco takového dělo.“

(15.2.2023, Praha)

Julio:

„Ano, ano je to tady, ten rasismus. Je možné to vidět například v tom, jak se s despektem mluví o služkách v domácnosti nebo o jiných zaměstnancích ve službách. O těchto lidech se mluví s despektem. Děje se to už od střední školy a je to vidět pořád víc a ve společnosti se to normalizuje. A taky jsem zažil na střední škole, že když tam byl někdo s výraznými rysy, tmavší, tak se mu vysmívali, říkali mu cholo. Mě se to nedělo, ale byl jsem toho svědkem.“

(29.10.2023, online)

• Lima není Peru

Victoria:

„V Limě je ta situace horší, rozhodně! Lidé z Limy si o sobě myslí, že jsou nadřazení. To má hodně co dočinění s celkovým centralismem země. Kdybych měla srovnat čtvrti jako Barranco a Miraflores, tak v Miraflores se od tebe očekává, že se budeš prezentovat, oblékat a chovat určitým způsobem, aby se na tebe nikdo nedíval špatně. V Barrancu mají lidé spíše otevřenější mysl a přijímat jinakost.“

(22.1.2023, online)

Carla:

„Je tady rasismus a diskriminace ve společnosti. Totálně. A cítím, že je možné vidět to víc v hlavním městě, v Limě než v provinciích. V Limě je hodně lidí s bílou pleť, nebo trochu blond a takže je možné vidět hodně diskriminace v místech jako jsou nákupní centra, jako Larcomar, na různých místech zábavy, na diskotékách, v barech, restauracích.“

Pamatuji si, že před mnoha lety proběhla taková medializovaná kontroverze, že ženu v tradičním oblečku z hor a s kloboučkem nechťeli pustit do nákupního centra Larcomar. Stalo se to i nějakému klukovi. Takže tohle se děje, hlavně kvůli barvě kůže, způsobu oblékání, hlavně se marginalizují osoby z hor. Mají komentáře. Když řeknu, že jsem z Ayacucho, tak se ptají ‚A je tam internet? Máte tam televizi?‘ Myslí si, že je to jen nějaké pole se zvířaty. Přitom ty horská města jsou jako každá jiná, jen se tady mění ta geografie. Ale lidé odsud jsou hodně marginalizováni a diskriminováni, taky proto, jak mluví, jak se oblékají, není to jen o barvě kůže. Lidé z hor a z džungle mluví úplně jinak než lidé z pobřeží a kvůli tomu je s nimi zacházeno, jako by byli podřadní, když nemluvíš nebo nevypadáš jako někdo z pobřeží. Stydí se za to, že mluví kečuánsky. A tak by to nemělo být! Ba naopak! Je to tak krásný jazyk, je to charakteristický jazyk Peru. Ale lidé se stydí v Limě mluvit kečuánsky.

Lima je strašná, ta diskriminace tady je strašná. Je to tady rozhodně horší než kde jinde v Peru. Je zde hodně lidí z provincií s tmavší pletí a když v Limě vidí někoho s tmavou pletí, lidi z hor, tak jim nadávají cholo, předpokládají, že to jsou kriminálníci, zloději. Chovají se k nim, jako by byli podřadnější než lidé z pobřeží.“

(12.2.2023, online)

Henry:

„Myslím si, že Lima je horší než zbytek Peru. Je to chaos. Je to nesnesitelné, už bych tam teď žít nemohl. Co se týče částí Limy, tak být miraflořino (pozn. člověk, co bydlí ve čtvrti Miraflores) bylo dlouho symbolem toho mít peníze. A zase barranquino (pozn. člověk, co bydlí ve čtvrti Barranco) byl symbolem no nějakého bohémství. Takový ten klasický bohém, to o sebe moc nedbá, ale má přitom peníze. Lidé vždycky chtěli žít v těchto čtvrtích a měli z těch obyvatel komplexy nebo na ně nadávali.“

(22.2.2023)

Antonio:

„Myslím si, že Lima je jiná ve srovnání s ostatními částmi Peru. Co se týče rasismu, tak jasně, je to hodně drsný. Hodně drsný. Oni se to dokonce ani nesnaží moc skrývat. A je samozřejmě velký rozdíl v rámci Limy ve čtvrtích jako je Miraflores, San Isidro, Barranco. Samozřejmě. Tady je všechna ta elita. Elita s těmi příjmeními, s předky (pozn. evropskými). Mluví o těch pitucos, co se cítí nadřazení nad ostatními jako bozi. Hlavně v Miraflores, to je jejich charakteristická oblast, kde se pohybují. Samozřejmě kromě jiných míst v Limě.“

(10.7.2023, online)

Carlos:

„Myslím si, že v peruánské společnosti existuje diskriminace a rasismus, ano hodně diskriminace a rasismu. Hodně to souvisí s lidmi, kteří žijí na pobřeží vůči lidem z hor. A do Limy přichází obrovské množství lidí z provincií, teď dokonce i ty Venezuelani, a Lima na to není vůbec uzpůsobená, na takový nápor. Rasismus je obecně v Limě. V provinciích tolik ne, většinou je v Limě hodně rasismu. V těch chudinských předměstích, tam není velká diskriminace, je to hodně ve čtvrtích, kde žijí lidé, kteří jsou spíš bělejší, dá se říct, nebo ti, kteří žijí ve čtvrtích jako Barranco, Miraflores, San Isidro. Ano, tady existuje diskriminace.“

(16.1.2023, online)

Carmen:

„Lima je centrum diskriminace celého Peru, totálně. Je možné to pozorovat ve čtvrtích jako Miraflores nebo San Isidro, na rozdíl od zbytku města... Že se lidé cítí nadřazení a většinou mají tendenci dívat se na andinos jako na jim podřadné lidi.“

(23.1.2023, online)

Beatriz:

„V Limě je ta diskriminace a rasismus je ještě patrnější než kde jinde v Peru, protože je tam soustředěna většina bohatých lidí evropského původu, ale zároveň je tam velké množství chudých lidí z řad původních obyvatel a lidí afrického původu. A v rámci Limy vidím velký rozdíl v těch rezidenčních bohatých čtvrtích s obyvateli vyšší střední nebo vyšší třídy jako San Borja, San Isidro, La Molina a Surco, kde je určitě více případů diskriminace. A taky čtvrti jako Barranco a Miraflores, kde je známých hodně případů diskriminace v restauracích, nočních klubech nebo obchodech. Stejně jako případy nadměrné represe ze strany policie, co jakože hlídá veřejný pořádek, vůči lidem domorodého nebo afrického původu.“

Myslím, že většině obyvatel Limy je jedno, že mnoho lidí žije v různých částech Peru bez základních služeb, jako je voda, elektřina, vzdělání nebo zdravotnictví. Domnívám se, že je to tím, že tyto lidi nepovažují za sobě rovné, a proto je nezajímá, že nemají stejná práva. Nedávno jsem se bavila s člověkem, kterého znám z Limy, a ten mi řekl, že není pravda, že život každého člověka má stejnou hodnotu. Právě kvůli tomu všemu jsem přesvědčena, že mnoho lidí považuje za ‚věci‘ lidi, kteří nejsou ze stejné společenské třídy nebo kteří mají domorodé nebo africké předky.“

(15.1.2023, online)

Julia:

„Rozhodně si myslím, že je to tady horší. Je toho tady určitě víc. Vidím rozdíl hlavně co se týče čtvrtí jako Miraflores, Barranco a San Isidro. Jak to vidím, tak je tady větší koncentrace blancos, kteří mají více příjmů a příležitostí. Vidím tady rozdíl mezi ostatními čtvrtěmi Limy. Lidé z Limy diskriminují lidi z provincií. Ale existuje to i obráceně. Lidé z provincií se tady neintegrují a diskriminují obyvatele Limy.“

(29.10.2023, online)

Carlos:

„V Limě je strašný chaos, strašný nepořádek. Nemám Limu rád. Ty věci se tady v Peru nezlepšují, jenom neustále zhoršují. Všechno kvůli politice. Není tady progres, ale všechno se mění k horšímu. Není to místo pro mě, a tak jsem odjel sem (pozn. do Španělska). Ty protesty po celé zemi způsobují strašnou politicko-ekonomickou nestabilitu. Takže kdo má možnost, ten prostě jde ze země. Do Evropy nebo do Spojených států. Ti lidé v Peru mohou jenom čekat a doufat, že se ta situace zlepší. Ale bude to pokračovat, pořád dokola. Lidé jsou nespokojeni“

se současnou vládou a s politiky v kongresu, není možné čekat v Peru na nějakou změnu. Pokud tedy nemáš hodně peněz a žiješ si ve své bublině, protože jinak ta realita je hodně drsná. Jsem si stoprocentně jistý, že pokud se jednoho dne do Peru vrátím, bude všechno tam, kde to bylo, nebude-li to ještě horší. A právě teď v tento moment se velmi silně ukazuje, jak je Peru rozdělené. Lima, skvělé hlavní město a zapomenuté provincie.

A to je jenom malá část celé té reality, to není stoprocentní realita, jelikož pocházím ze čtvrti, jako je Barranco, vlastně ani nevím, jak moc velký dopad má tohle všechno na celou peruánskou společnost, na ty nejvíce marginalizované čtvrti, kde ke opravdu možné pocítit útlak lidí, kde je chudoba, velmi nízká kvalita života. Lidé mají velmi nízké platy, to jak tito lidé žijí je velmi velmi drsné. Jsou to velmi odlišné životy. Bylo by dobré zeptat se někoho takového, jak na tyhle věci nahlíží.“

(22.2.2023, online)

Eddy:

„V rámci mojí práce (pozn. jako právník) se pohybuji po všech čtvrtích Limy, ale celkově po všech regionech Peru. V Limě je možné nalézt opravdu hodně diskriminace a špatného zacházení s lidmi kvůli jejich ekonomickým podmínkám a barvě kůže. A v současné době je tady taky diskriminace proti Venezuelanům⁹. Ještě navíc k těm, o kterých jsem už mluvil.“

(12.8.2023, online)

Roberto:

„Myslím, že v Limě existuje větší kontrast a je tam větší počet privilegovaných lidí, což na jednu stranu dává smysl většímu rasismu, ale jeho projevy se opakují bez ohledu na region. Zóny jako Miraflores nebo Barranco vnímám jako oblasti, které jsou charakteristické tím, že jsou rezidenčními oblastmi pro lidi s určitými tělesnými a ideologickými charakteristikami. Nemohu říci, že by to bylo v těchto oblastech intenzivnější, ale zdá se mi, že tyto oblasti jsou příkladem toho, jak žije privilegovaná peruánská společnost v širokém kontrastu vůči ostatním společenským vrstvám.“

Cindy:

„Limě existuje diskriminace stejně jako v jiných městech, ale je silnější, má větší rozsah. Ale v provinciích se lidé vzájemně diskriminují a v Limě taky. Tady ale navíc diskriminují právě ty provincianos.“

Co se čtvrtí Limy týče, tak nevidím takový rozdíl mezi Barrancem a Miraflores. Řekla bych, že nejrasističtější čtvrtí je San Isidro. Nemyslím si, že je to Miraflores, protože Miraflores nyní zažívá obrovský turistický boom. Nicméně San Isidro je rezidenční čtvrtí, kde jsou hlavně blancos. Zrovna teď nedávno jedna kamarádka, která má tmavou pleť, šla v San Isidru a vyprávěla mi, jak si chtěli sahat na její krásné kudrnaté vlasy. Jedna společnost tam natáčela reklamu s homosexuálním párem, který se držel za ruce a objímal a zavolali na ně policii. Když se k tomu všemu ještě připočte ta religiozita téhle země, je to totální chaos.“

(23.1.2023, online)

Ricardo:

„Lima je stejná, jako všechno, tak jako všude existuje rasismus, tak i tady. Stejně jako v Cuscu, stejně jako v Pucallpě. Lidi se urážejí a nadávají si do cholos sami mezi sebou a pořád ještě až doteď chtějí být bílí.“

(9.6.2023)

Julio:

„Nemyslím si, že je v Limě situace horší. Prostě nejsme integrovaní, a to se děje v celém Peru. Tady je to vidět víc vůči lidem, kteří přicházejí z provincií. A především ve čtvrti San Isidro. Tady je to o něco víc. Vidím to asi hlavně proto, že tady bydlím, ale určitě platí, že čím bohatší čtvrtí, tím větší rasismus.“

(29.10.2023, online)

• Přezdívky a posměšky: „Gordo Tony“, „negro Eddy“ a „cholo Pedro“

Eddy:

„Rasismus je v peruánské společnosti hluboce zakořeněn a ukázkovým příkladem je to, že je v obecné mluvě velmi běžné, dávat lidem přídavné jméno podle jejich vzhledu nebo barvy kůže. Je běžné, že se lidem říká el negro Edwin, el chino David, el chato Luis, la gorda Cecilia, el gringo Karl a tak (pozn. Černoch Edwin, Číňan David, prcek Luis, tlustá Cecilia, gringo Karl). Nebo El Zambo Cavero¹⁰, úžasný zpěvák, najdi si ho. Nebo v knize Tradiciones Peruanas od Ricarda Palmy jsou takovéhle různé osobnosti.“

(12.8.2023, online)

Eddy:

„Je to prostě jenom způsob, jak někoho identifikovat. El negro Eddy, el gordo Rafael, el chato Juan, el Chino Roberto (pozn. černoch Eddy, tlustoch Rafael, prcek Juan, Číňan Roberto), el gringo ten a ten... Tohle byla vždycky společnost, která chce někoho neustále diskriminovat, takže jsou tady tyhle přezdívky. Barevej ten a ten, černej ten a ten, prcek ten a ten... Přezdívky mají dokonce i místa. Třeba Limě se říká Limón (pozn. citrón), San Bartolo je Sanbar a tak. I ve fotbale. Ti nejlepší fotbalisté v Peru byli Cholo Sotil a Nene Cubillas (pozn. vlastním

⁹ V současné době se v Peru nachází zhruba 1 300 000 venezuelských obyvatel, kteří do země migrují hlavně od roku 2017 vlivem politicko-ekonomické krize v zemi. (Vera Delzo, 2023)

¹⁰ Jak již bylo uvedeno v úvodu 3. kapitoly, zambo je označení pro míšence mezi kategoriemi negro / moreno a indio. Slavný peruánský zpěvák Arturo Cavero Velásquez si toto označení dokonce vzal za své a byl známý jako El Zambo Cavero.

jménem Hugo Sotil a Teofilo Cubillas), protože má dětskou tvářičku. Je to pojmenování, přezdívka. Ale jo, vždycky je to nějak trochu sarkastické a posměšné.“

(25. a 26.1.2024, online)

Carlos:

„V Peru existuje mnoho forem diskriminace. Lidem se tak říká, když jsi negro, tak ti tak budou říkat, když jsi blanco, říkají ti to, když jsi chino taky.“

(3.7.2023, online)

Carlos:

„Tyhle přezdívky jsou součástí peruánské kultury, není to něco negativního ve společnosti, protože to je něco, o čem by sice bylo možné říct, že je to výsměch, ale není to negativní. Záleží na tom, jak to řekneš. Jestli je to tvůj kámoš, tu pata, tu causa, tu batería sería, tohle všechno jsou peruánské slangové výrazy pro opravdu dobré přátele.“

Když ti někdo dá přezdívku, tak máš pravděpodobně nějaký tělesný defekt, nebo defekt v tom co děláš. A tak ti to někdo dá za přezdívku, ale není to nic negativního. Je to naopak výraz nějaké blízkosti a důvěry. V peruánské kultuře to takhle je, protože jsme taková kultura pubertáků, nevyzráli jsme. A proto je naše kultura taková uštěpačná, posměšná. Dáváme přezdívky všem, třeba poldům říkáme toambo (pozn. poněkud pejorativní označení, něco jako ‚chlupatej‘ nebo ‚fízl‘.).

Mě třeba říkali Garfield, protože jsem rád dlouho spal, než jsem šel surfovat a taky jsem trochu tlustouček. A tak mi říkali Garfield. Skoro každý má nějakou trochu posměšnou přezdívku, ale jak už jsem ti vysvětlil, není to něco negativního. Pokud to není myšleno vyložené jako urážka, ale mezi přáteli je to prostě o důvěře. Můžeme říct i láskyplně nějaké paní teta, tetička (pozn. tía, tita) nebo bratránek (pozn. primito) nebo tak něco. Ale opravdu to není negativní. Možná pro Evropany to zní negativně, protože tenhle typ přezdívek v Evropě neexistuje. Je to prostě součást peruánské kultury. Nejsme seriózní kultura, ze všeho si děláme srandu. Naše kultura je taková, dělá jí to takovou štávnatější. Na jednu stranu mi pro tyhle věci Peru chybí.“

(25.1.2024, online)

Carla:

„Ty myslíš přezdívky, že jo? Různá přízviska. Ty jsou většinou jakože legrační, někdy dokonce až jako posměšné, jako výsměch. A obecně existují někdy zvláštní případy. Třeba mám kamarádku, které říkáme Pony a Pony není nic špatného. Prostě měla ráda poníky, a to je milé, jako že je taková malinká a roztomilá. Na tom nevidím nic špatného. Další kámošce se říká 'La Roja' (pozn. ‚ta červená‘) protože je zrzavá. Hodně kamarádkám se říká ‚La Flaca‘ (pozn. hubená), ‚Chata‘, ‚Chatita‘ (pozn. malá, malinká), ale to je milé.“

(25.1.2024, online)

• Média, televize a veřejný prostor jako zrcadla společnosti z pohledu Peruánců

Julio:

„Je možné, že je to v nepřímé formě, že je vidět víc blancos. Není reprezentativně vidět ta peruánská realita. Ve filmech a tak, je to vždy přehnané.“

(29.10.2023, online)

Gonzalo:

„Skoro všechny reklamy v televizi jsou s blancos, ale skoro vůbec nevidíš v médiích indígenas nebo serranos. Nebo lidé z džungle, lidé z vesnic. To tam skoro není.“

(5.8.2023, online)

Julia:

„Myslím, že tam je skrytý rasismus. Existují zábavní programy s komiky, kteří se s despektem vysmívají. Je to skryté za humor, ale je to přitom skrytý takový záluďný rasismus. Není to v přímé formě, ale vidím to tam.“

(29.10.2023, online)

Antonio:

„80. léta byla hrozná, ale také 90. léta. V 80. letech to byla nepsaná dohoda. Pokud jste sledovali seriál a v prvním díle byla postava blanco a postava negro, už jste věděli, kdo se na konci ukáže jako padouch. V 90. letech už se to trochu vyvážilo. Ale ne moc rychle. Doteď ten koncept existuje. Změnilo se to, dokonce vznikl termín „sociální začlenění“, který se hodně používá, který zahrnuje i další lidi. Co se týče sexuální orientace, fyzických schopností či tělesného postižení, rasy. Ale tyto snahy jen ten problém zhoršují. Znamená to, že akceptují, že mezi rasami existují rozdíly. V rasách nejsou žádné rozdíly, je to téma, kterého by se nějaké koncepty neměly ani dotýkat, ani se ho snažit řešit, protože – myslím – že tím, že se ho snaží vyřešit, dodávají problému na síle.“

A když už to udělají, stejně je to trapné. Třeba v reklamě, kde je nějaká parta mladých lidí, vždycky tohle pozorují, dají tam mestiza, řekněme s černými vlasy, a ne tak světlou pleť, orientála (pozn. Asiata), černocho nebo černošku, zrzka, a pak dva blancos. Je to vtipné, dělají to vždycky. Nebo na fotce, ta hlavní nejkrásnější postava je vždycky bílá. Doplní to lidmi jiných ras, kteří jsou tam sice jen pro doplnění, ale jsou tam, takže je to jakože inkluzivní. Je to opravdu vtipné, vidím to pořád.“

Takže pro mě hrát hru tohoto typu propagace znamená posilovat problém rasismu. Rasismus by opravdu neměl být problém, měl by být již překonán, to už by tady vůbec nemělo být. V Peru je to velmi silné, už je to úplně zakořeněné a moc se to nezlepšilo. Jako zlepšuje se to, ale pomalu, velmi pomalu. A přitom rasa nic nedefinuje. Nic dobrého ani nic špatného, prostě nic.“

(19.7.2023, online)

Francisco:

„Žena, která má rysy totálně domorodé, se chce transformovat, aby byla krásnější, protože stereotyp krásy je jiný. Jedna věc je, jak ta osoba vypadá, ale něco jiného je, kým je doopravdy, jaký je její původ. I když ta osoba vypadá jako blanca, tak je ale ve skutečnosti mestiza. Jenom proto, že chce vypadat lépe, neznamená, že přestane být mestizou. To jsou stereotypy, komerční modely, které se kopírují zvenčí. Není to něco, co by se tady vytvořilo. Přichází to z americké propagandy, evropské propagandy. Je to propaganda, která nekoresponduje s tím, jaká je daná společnost. Podívej se na to, jaká je situace v Kolumbii, v Ekvádoru a uvidíš, že je to podobné. A přitom by ty modelové a modelky měli být Peruánci a Peruánky, mestizos. Tenhle model dominuje, ale stále je to víc a víc inkluzivní. A situace se mění, když se podíváš na peruánskou televizi, už tam není tolik blancos, jako dřív. Ta elita. Je to už více různorodé.“

(5.10.2022, Praha)

Carla:

„Reklama, zejména v televizi, se hodně změnila. Už tam mají v reklamách třeba lidi s asijskými rysy, je tam větší různorodost. Jako pořad se velmi málo používají lidé s domorodými rysy, ale dochází ke změně. Třeba Kanál 7, který je státní, tam má lidi s tetováním, kteří byli dříve považováni za delikventy. Takže ty média jsou už víc inkluzivní, ale stejně se najdou lidé, kteří diskriminují, hlavně v Limě.“

(12.2.2023, online)

Pablo:

„Teď nevím, jak jsou na tom reklamy, ale myslím si, že se něco muselo změnit k lepšímu, že už to není tak hrozné, jako před deseti lety, ne? To byl prostě samý výsměch a vtipy na andinos, na lidi, kteří pochází z And. Bylo to v televizi, a dokonce i v reklamách. Ukazovali vám tam taky v reklamě na pivo ženy s mírami 90-60-90 s velkýma kozama v malých bikinách. Taková ta myšlenka, že když budeš pít tohle pivo, tak budeš atraktivní a tenhle typ žen přitáhneš. Nevím, jak je na tom ten marketing teď, ale myslím, že se to moc nezměnilo.“

(3.7.2023, online)

4.4.2.2. Klasizovaná společnost: „Mají desetkrát víc peněz, ale mezi ty *blanquitos* se nedostanou.“

Juan:

„Je tu strašně moc klasismu, toho rozdílu mezi lidmi, kdy se každý člen určité skupiny pohybuje výhradně jen ve své společenské třídě.“

(15.2.2023, Praha)

Beatriz:

„Pokud jsi evropského původu, lidé mají stereotyp, že máš peníze. Pokud jsi domorodého nebo afrického původu, myslí si, že jste chudí.“

(15.1.2023, online)

Pablo:

„Ta třídní diskriminace, ten klasismus, je o životním stylu, spíš než o penězích. Obecně v Peru panovala představa, tedy aspoň před deseti lety, když jsem tam žil, ale myslím, že se to nezměnilo, že bílý potomek Španělů má více konexí, více kontaktů, víc peněz a lepší život... že jo? Zatímco domorodý Peruánc, potomek já nevím, třeba Inků, je indigena, domorodec, a tak byl Španěly diskriminován od dob konkvisty.“

(3.7.2023, online)

Victoria:

„Bez ohledu na tvou společenskou třídu, ta diskriminace je vždy rasistická. Některé rasové skupiny převažují v určitých společenských třídách, takže potomci Evropanů nebo běloši, jsou vyšší nebo vyšší střední třída a andinos, mestizos a lidé s africkými předky jsou nižší třída. Rasová diskriminace je ale přítomná vždycky, bez ohledu na tvou společenskou třídu. Souvisí s klasismem. Pokud někdo pochází z vyšší společenské třídy, ale je andino, také trpí diskriminací.“

(22.1.2023, online)

• Extrémní fokus na původ: „Máš italské příjmení, takže jsi lepší!“

Antonio:

„To souvisí s tím, že existuje propast mezi lidmi, kteří jsou bělejší a tmavší. Ti bělejší jsou spojováni s evropskými španělskými rodinami a kořeny, mají evropské nebo americké příjmení a v kontrastu k tomu jsme my, kteří máme víc ty rysy z And, těch původních obyvatel. Ještě generace mých prarodičů zažila, že aby se člověk dostal na univerzitu, musel být bílý a mít to správné příjmení. A pozor! To se bavíme zhruba o polovině 20. století, o generaci mých prarodičů. A například moje máma vystudovala v 60. letech sociologii na univerzitě San Marcos a měla samozřejmě fyzické znaky jako já. Jmenovala se Zaragoza a byla možná o malilinko bělejší, takže byla víc přijímaná a vyprávěla mi, že byla jednou z prvních žen z vesnice, kterou nechali vystudovat a která měla promoci.“

(6.4.2023, online)

Julio:

„Když jsem byl malý chlapec, jako někdo z provincie, tak jsem cítil, jak se za to rodiče stydí nebo tak něco a když se někdo zeptal, odkud jsou, tak říkali, že jsou z Limy i když to tak nebylo. Byli z Cajamarcy a z Chachapoyas.“

(29.10.2023, online)

Eddy:

„...Lidé ze severního pobřeží jsou snědí. Ale je zajímavé a paradoxní, že naše příjmení jsou evropská; Zamora, López... Předkové moji mámy měli i italské příjmení.“

(13.8.2023, online)

- Endorasismus a zbělení bramboroví králové

Cindy:

„Co se týče rasismu, tak ten existuje, ale nejen od jedné rasy ke druhé, ale dokonce i uvnitř jedné a té samé! Prostě jeden mestizo diskriminuje jiného mestiza, který má jen o trochu tmavší odstín pleti atd. atd. Například mestizo má barvy pleti by pravděpodobně ve svém podniku nezaměstnal mestiza, který je tmavší barvy pleti, aby třeba obsluhoval zákazníky. Dokonce i v inzerátech se objevuje ‚požadujeme dobrý vzhled‘. I když teď už našťěstí méně.“

(23.1.2023, online)

Carlos:

„Když přijde do Limy nějaký provinciano, který má hodně peněz, tak ho Limeño fakt nesnáší. Je hrozně moc diskriminace úplně všude, kam se podíváš, společenská i ekonomická.“

(22.2.2023, online)